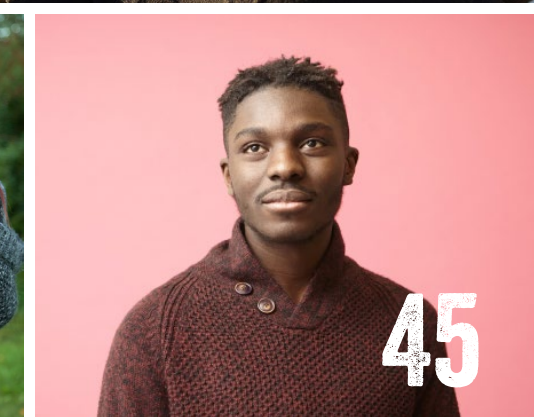

TUKEA.TOIVOA. MUKANA.

FinFamin vuosikertomus 2019

SISÄLLYS

Puheenjohtajan tervehdys: Työtä mielenterveysomaisten hyvinvoinnin edistämiseksi	4
Toiminnanjohtajan katsaus: Hyvä mielenterveys kuuluu kaikille	6
Omaisjärjestötyön strategia	8
FinFami nosti esiin mielenterveysomaisten tilannetta ja tuen tarvetta	9
Vapaaehtois- ja omaistoiminnan kehittäminen: Yhteistyötä ja vaikuttamista	30
Eurooppalainen yhteistyö	33
Hyvä hallinto omaisjärjestötyössä	34
Aluetyö ja osallisuus	37
Mieletön Mahdollisuus – työtä lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien hyväksi	41
AGORA-projektn maahanmuuttajataustaiset nuoret aikuiset saivat taiteen kautta äänensä kuuluviin	45
Recovery-toimintaorientaatio mielenterveyspalveluissa	49
Jäsenyhdistysten keskusliitto	52
Unelmien työpaikka – järjestö omaisten asialla	53
Organisaatiokaavio	56
Jäsenyhdistykset	57
Keskusliiton yhteystiedot	58

**KUN YKSI SAIRASTUU
MONEN MAAILMA
MUUTTUU.**

MIELENTERVEYSOMAISTEN
KESKUSLIITTO

Meritullinkatu 4 B 10
00170 Helsinki
www.finfami.fi

KANSI- JA SISÄLLYSKUVAT: JUNO LEHTINEN, MILKA ALANEN, MARIKA FINNE,
MINTTU LEHTOVAARA JA VILMA PIMENOFF
PUHEENJOHTAJAN JA TOIMINNANJOHTAJAN KUVAT: MARIKA FINNE JA MIKKO MÄNTYNIEMI
HENKILÖSTÖN KUVAT: SUVI-TUULI KANKAANPÄÄ JA MARIKA FINNE
ULKOAUN SUUNNITTELU JA TAITTO: MARIKA FINNE

TYÖTÄ MIELENTERVEYSOMAISTEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISEKSI

Viime vuosi oli keskusliittomme 28. toimintavuosi. Vuoden aikana toimintamme eteni suunnitelmien mukaan.

Viime vuosi oli keskusliittomme 28. toimintavuosi. Kuten aikaisemminkin, olemme saaneet pidettyä taloutemme vakaana. Suuret kiitokset STEA:lle, joka rahoittaa toimintaamme. Kiitos kuuluu myös hyvälle toiminnan suunnittelulle ja toteutukselle, jotka takaavat, että kulumme pysyvät budjetin raameissa.

Vuoden aikana kaikki projektimme ovat edenneet suunnitelmien mukaan. Projektit ovat tärkeitä, sillä ne tähtäävät omaisten hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja lisäämiseen. Projekteista mainittakoon erityisesti AGORA, jossa keskityttiin tavoittamaan maahanmuuttajataustaisia nuoria. Projektin puitteissa toteutettiin esimerkiksi teatteriesityksiä eri puolilla Suomea. Otherness – Matka toiseen -esityksissä näyttelijät toivat esiin sitä, millaista on olla maahanmuuttajataustaisena henkilönä tämän päivän Suomessa.

Keväällä järjestimme eri alueyhdistyksissä vaalipaneelleja, joihin kutsuimme kansanedustajaehdokkaita eri puolueista. Tavoitimme paljon edustajaehdokkaita ja heistä osa tuli valituiksi eduskuntaan. Näin saimme levitettyä tietoisuutta mielenterveysomaisten tilanteesta ja FinFami-järjestön toiminnasta nykyisille kansanedustajille.

Syksyllä järjestimme eurooppalaiset omaispäivät, joka oli samalla Suomen EU-puheenjohtajakauden virallinen oheistapahtuma. Kaksipäiväisen tapahtuman aikana kuulumme, millainen on mielenterveysomaisten tilanne eri puolilla Eurooppaa ja Kanadassa. Lisäksi saimme käsityksen siitä, miten hyvin omaisille järjestetty Prospect-vertaistukikoulutus on otettu vastaan eri Euroopan maissa.

Keskusliitto on järjestänyt jäsenyhdistyksille erilaisia koulutuksia, jotka vahvistavat koko järjestökenttämme työntekijöiden osaamista. On ollut ilo huomata, että näissä koulutuksissa on ollut runsas osanotto.

Järjestämme jatkossakin koulutuksia, joiden avulla esimerkiksi aktivoimme vielä lisää järjestökentän toimijoita käyttämään somea, jotta saamme lisää tunnettuutta ja näkyvyyttä koko maassa.

Vaikka sähköinen medianäkyvyys on tärkeää, tarvitsemme vielä myös printtilehteä. Osa järjestön jäsenistöstä on iäkkäitä ja he haluavat lukea Labyrintti-lehteä juuri printtiversiona. Lehden monet omaiskertomukset sekä asiantuntijoiden ja ammattihenkilöiden haastattelut ja kirjoitukset ovat saaneet paljon kiitosta. Monen omaisen kohdalla juuri Labyrintti-lehti on lisännyt uskoa tulevaisuuteen.

Saimme vuoden aikana näkyvyyttä televisiossa ja radiossa: FinFamin edustajat kertoivat lapsiomaistestimesta Ylen Sannikka & Ukkola -ohjelmassa sekä Radio Helsingissä. Nämä ohjelmat olivat katsottavissa ja kuunneltavissa myös jälkikäteen netissä.

Myös lehdet ovat julkaisseet mielipidekirjoituksiamme eri puolilla Suomea ilmestyneissä sanomalehdissä. Mielipidekirjoituksissa olemme nostaneet esiin mielenterveysomaisten asioita ja ottaneet vahvasti kantaa muun muassa siihen, että lapsiomaiset ja nuoret hoivaajat eivät saa joutua omaishoitajan asemaan.

Lapsiomaisteemaa on nostettu esiin myös Älä sulje silmiäsi -kampanjassa. Kampanjan tiimoilta on tavattu ministereitä, kansanedustajia ja muita vaikuttajia, joille on kerrottu mielenterveysomaisten ja erityisesti lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tilanteesta ja tuen tarpeesta. Kampanjan vastaanotto on ollut erittäin myönteistä ja se on herättänyt kiinnostusta yli puoluerajojen.

Merkittävä vaikuttamisen kanava oli lisäksi osallistuminen Porin SuomiAreenaan, jossa tapasimme lukuisia henkilöitä ja jaoimme tietoa toiminnastamme.

Tärkeää vaikuttamistyötä on tehty myös Mielenterveyspoolin Terapiatakuu-kansalaisaloitteen osalta, sillä aloitteen toinen vireillepanijoista oli FinFamin toiminnanjohtaja **Pia Hytönen**. Järjestömme myös tiedotti aiheesta aktiivisesti. Terapiatakuu-aloite oli tärkeä valtakunnallisten mielenterveysjärjestöjen yhteinen ponnistus, joka saavutti tavoitteensa eli yli 50 000 allekirjoitusta. Aloite on nyt siirtynyt eduskunnan käsittelyyn ja toivottavasti saamme siihen myönteisen päätöksen.

Paljon on saatu aikaan, josta suuret kiitokset kuuluvat ahkerille ja osaville työntekijöillemme. Ilman heidän työpanostaan edellä mainitut asiat ja monet mainitsematta jääneet seikat eivät olisi toteutuneet.

Sääntöjen mukaan hallituksemme on saanut uusia toimijoita. Samalla kun lausumme uudet hallituksen jäsenet tervetulleiksi, kiitämme haikein mielin eroavia hallituksen jäseniä heidän hyvästä työpanoksestaan keskusliiton ja meidän omaisten hyväksi.

On erinomainen asia, että hallituksessamme on edustettuina alueyhdistyksiä eri puolilta Suomea. Näin saamme paremman kuvan koko maan mielenterveyskentän toiminnasta ja voimme paremmin ajaa omaisten etuja ja antaa tukea sinne, missä sitä tarvitaan. Hallitustyöskentely on ollut antoisaa ja keskustelemaa ja päätösten teko on sujunut hyvässä hengessä.

Kiitän hallitusta hyvästä toiminnasta. Kiitokset kuuluvat myös kaikille vapaaehtoistoimijoillemme, teidän antamanne työpanos on tärkeä. Kiitos myös aktiiviselle jäsenistöllemme, joka innokkaasti osallistuu toimintaamme.

Tehdään yhdessä hyvää omaistyötä, meidän kaikkien eduksi.

Anita Ruutiainen, FinFamin puheenjohtaja

HYVÄ MIELENTERVEYS KUULUU KAIKILLE

Vuoden 2019 aikana FinFami nosti aktiivisesti esiin mielenterveysomaisille ja -omaishoitajille tärkeitä edunvalvontateemoja. Erityispaino oli lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien asemaan liittyvän yhteiskunnallisen keskustelun lisäämisessä.

Hyvä mielenterveys on jokaisen oikeus. Mielenterveyden häiriöt koskettavat jossain elämän vaiheessa suoraan noin puolta suomalaisista. Välillisesti ne koskettavat meitä jokaista. Moni mielenterveysomainen jää silti yksin kuormittavassa tilanteessa.

Toimintavuoden 2019 aikana FinFami keskittyikin nostamaan esiin mielenterveysomaisten ja -omaishoitajien oikeuksia, arkea ja koko perheen oikeutta hyvinvointiin, tukeen ja apuun. Mielenterveysomaisten rooli tulee tunnistaa ja tunnustaa ja heitä tulee tukea.

Erityispaino oli lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien asemaan liittyvän yhteiskunnallisen keskustelun lisäämisessä. Arviolta joka neljäs lapsi elää perheessä, jossa vanhemmalla on hoitoa vaativa mielenterveys- ja/tai päihdeongelma. Näitä lapsia ja nuoria ei usein tunnisteta, joten oli erittäin tärkeää tehdä näkyvää työtä heidän ja koko perheen hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Olemme järjestönä saaneet kiitosta, että FinFami erotautuu koko järjestökentällä asiantuntevalla osaamisellaan ja omalla erityisalueellaan. FinFami on järjestö, jossa työtä tehdään suurella sydämellä, yhdessä. Tämä on merkittävä tekijä järjestön tunnettuuden kannalta, sillä sen avulla määritellään, mistä FinFami tulevaisuudessa tunnetaan.

Toimintavuonna erityisesti lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tuen tarvetta esiintuova #äläsuljesilmiasi-kampanja on saanut kiitosta niin lapsiomaisilta kuin poliittisilta päättäjiltä ja muilta yhteistyökumppaneilta. Tekemämme vaikuttamistyö on huomattu.

Olemme iloisia siitä, että kampanjan avulla olemme saaneet lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien äänen kuuluville.

Edunvalvontaa ja vaikuttamista tehtiin tiivisti yhdessä mielenterveysomaisten, vapaaehtoisten, jäsenyhdistysten ja yhteistyökumppanien kanssa, lämpimät kiitokset kaikille.

Mielenterveysomaisten oikeuksia ja tilannetta muutetaan yhdessä, hyvällä yhteistyöllä. FinFami osallistui toimintavuoden aikana Mielenterveyspoolin kanssa Terapiatakuu -kansalaisaloitteen edistämiseen, jotta mahdollisimman moni sairastunut saisi nopean ja oikea-aikaisen mielenterveysavun. Aloite eteni iloksemme eduskunnan käsittelyyn.

Monet kokevat saavansa toivoa ja uskoa omaan selviytymiseen FinFamin toiminnan kautta. Järjestömme kantavana voimana oli yhteistyö, vertaistuki, uskallus ja yhdistetty asiantuntijuus yhteisen hyvän edistämiseksi. Tässä olemme onnistuneet hienosti.

Mielenterveyden edistäminen on meidän kaikkien asia. Kiitos jokaiselle järjestömme toimijalle, että olette mukana tässä tärkeässä työssä. Voimme puhua koko FinFami-perheen yhteisestä toimintavuodesta 2019. Teimme yhdessä vuodesta vaikuttavan.

Yhdessä olemme enemmän, yhdessä voimme vaikuttaa.

Pia Hytönen, FinFamin toiminnanjohtaja

Omaisjärjestötyön strategia

VISIO 2020

Olemme tunnettu, vetovoimainen ja vahva mielenterveysomaistyön asiantuntija ja järjestövaikuttaja – mielenterveysomaisten tuen ja toivon mahdollistaja. Vuonna 2020 ennakkoluulot ovat vähentyneet ja mielenterveyden sairaudet ovat tasa-arvoisia muiden sairauksien rinnalla.

MISSIO

Järjestö on vahva mielenterveysomaistyön asiantuntija ja vaikuttaja. Omaisjärjestön tehtävä on edistää mielenterveysomaisten ja -perheiden hyvinvointia antamalla tietoa, tukea ja toivoa.

ARVOT

Kansalaisjärjestölähtöisyys

Toimintamme perustuu omaislähtöisyyteen. Vapaaehtoisuus ja vertaistuki ovat tärkeimmät voimavaramme. Rohkaisemme osallistumaan järjestötoimintaan.

Kunnioitus

Kunnioitamme toisiamme yksilöinä ja yhdistyksinä. Toimimme oikeudenmukaisesti.

Luottamus

Olemme luotettavia ja rehellisiä. Toimimme reilusti.

Lämpö

Toimimme inhimillisesti ja olemme läsnä. Välitämme hyvinvointia. Omaisjärjestötyö voimaannuttaa.

Vaikuttavuus

Omaisjärjestötyö on vaikuttavaa ja vastuullista. Olemme ketteriä ja toimimme taloudellisesti. Vaikutamme viisaasti.

Uskallus

Omaisjärjestötyössä toteutuu luovuus ja innovatiivisuus. Tuomme rohkeasti esiin mielenterveysomaisten näkökulmia ja tuemme omaisia olemaan avoimia.

FINFAMI NOSTI ESIIN MIELENTERVEYSOMAISTEN TILANNETTA JA TUEN TARVETTA

FinFami teki vuonna 2019 vahvaa vaikuttamisviestintää. Järjestö nosti onnistuneesti esiin erityisesti lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tilannetta ja tuen tarvetta.

Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFamin tehtävä on olla vahva mielenterveysomaistyön asiantuntija ja järjestövaikuttaja. Järjestö edistää mielenterveysomaisten ja -omaishoitajien sekä heidän perheidensä hyvinvointia antamalla tietoa, tukea ja toivoa. Jäsenyhdistysten näkökulmasta keskusliiton rooli on olla vahva valtakunnallinen edunvalvoja, joka edistää vaikuttamisen keinoin mielenterveysomaisten oikeuksien toteutumista.

Vuosi 2019 oli vaikuttamisen vuosi. Vuoden teemanä oli perheiden hyvinvointi. Vuoden aikana järjestö nosti vahvasti esiin erityisesti lapsiomaisten tilannetta ja tuen tarvetta.

Vuonna 2019 FinFami teki mielenterveysomaisten roolia tunnetuksi ja tuki jäsenyhdistysten toimintaa. Järjestö toteutti omaisten edunvalvontaa sekä panosti vaikuttavaan viestintään: FinFami näkyi monipuolisesti valtakunnan päämediakanavissa ja tavoitti suuren määrän päättäjiä.

Vahva vaikuttaminen edellytti aktiivista verkostojen luomista ja rohkeaa mielenterveysomaisten ja -omaishoitajien oikeuksien esiintuomista viestinnällisin keinoin. Edunvalvontaa ja vaikuttamista suunniteltiin ja toteutettiin tiiviissä yhteistyössä jäsenyhdistysten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Vuodelle 2019 asetettiin toimintasuunnitelmassa seuraavat tavoitteet edunvalvonnan ja vaikuttamisen osalta:

- Keskusliitto panostaa vahvaan valtakunnalliseen vaikuttamiseen ja edunvalvontaan. Yhteisiä edunvalvontateemoja tuodaan esiin.
- Yhä useamman suomalaisen tietoisuus mielenterveysomaisten ja -omaishoitajien arjesta ja FinFamin tekemästä työstä lisääntyy.
- FinFami keskittyy nostamaan esiin eri näkökulmia niiden perheiden oikeuksia, arkea ja tuen tarpeita, joissa on mielenterveyden haasteita.
- FinFami on vahvempi asiantuntija ja vaikuttaja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

FinFamin järjestökentällä tehdään strategiatyötä, jotta mielenterveysomaisten ääni saadaan parhaalla mahdollisella tavalla esiin ja toiminnan vaikuttavuus tehostuu. Strategia toimii myös apuvälineenä, kun halutaan kohdistaa toimintaa haluttua tavoitetta kohti.

Järjestön yhteisen strategian päivittämisen valmistelu aloitettiin vuonna 2019. Olemassa olevat vapaaehtoistoiminnan ja henkilöstöhallinnon strategiat ohjasivat näiden osa-alueiden toimintaa.

Vuonna 2019 FinFamin edunvalvonnan painopiste-alueet olivat:

1. Perheiden hyvinvointia tukevia tekijöitä tuodaan esiin. Mielenterveyspalveluissa huomioidaan koko perheen tuen tarve.
2. Mielenterveysomaisten tiedonsaantioikeutta lisätään – tiedon jakaminen auttaa perhettä, sairastunutta ja hoitotahoa.
3. Mielenterveysomaisten ja -omaishoitajien asemaa parannetaan ja jaksamista tuetaan. Mielenterveysomaisten antama hoiva ja valvontavastuu tunnistetaan. Omaishoitajuus on aina vapaaehtoista, eikä olosuhteiden tai viranomaistahojen edellyttämä velvoite.

Vuonna 2019 FinFami edisti mielenterveysomaisten ja -omaishoitajien asemaa muun muassa osallistamalla työryhmiin, kirjoittamalla lausuntoja ja kannanottoja sekä tapaamalla poliitikkoja. FinFami on kuullut laajasti jäsenyhdistysten näkemyksiä näihin edunvalvontatoimenpiteisiin liittyen.

Toimintavuoden aikana jatkettiin #äläsuljesilmiasi -vaikuttamiskampanjaa. Kampanjan tavoitteena oli nostaa esiin niiden lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tilanne ja tuen tarve, joiden vanhempi sairastaa psyykkisesti sekä lisätä tietoa FinFamin toiminnasta. Kampanjan puitteissa tavattiin merkittävä määrä poliittisia päättäjiä.

Vaikuttamistoiminnan tuloksena kansanedustaja **Sofia Virta** (vihr) esitti eduskunnan budjettikäsittelyssä hallitukselle kysymyksen, miten varmistetaan, että myös psyykkisesti sairastuneen tai päihteitä väärin käyttävän läheiset saavat apua riittävän varhain.

Kansanedustaja Virta, joka on sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen, esitti myös julkisessa kuulemisessa perhe- ja peruspalveluministeri **Krista Kiurulle** (sdp) kysymyksen niiden lasten ja nuorten tilanteeseen liittyen, joiden perheessä on mielenterveys- ja/tai päihdeongelmia. Virta tiedusteli ministeriltä, miten hallitus turvaa näille lapsille ja nuorille riittävät ja oikea-aikaiset tukipalvelut, sekä pitää huolta siitä, että mielenterveys- ja päihdeongelmien hoidossa huomioidaan myös koko perheen ja lähiverkoston tilanne.

Lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tilanteesta kirjoittivat myös mm. kansanedustajat **Tuula Väättäinen** (sdp), **Anu Vehviläinen** (kesk), **Sari Sarkomaa** (kok) ja **Merja Mäkisalo-Ropponen** (sdp).

Keskusliitto hyödynsi toiminnassaan avointa ja vuorovaikutteista keskustelukuluttuuria niin jäsenyh-

Kuvat: Marika Finne

distysten kuin yhteistyökumppaneidenkin kesken. Mielenterveysomaisten ja -omaishoitajien oikeuksia vietiin eteenpäin yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

FinFami tapasi vuonna 2019 keskeisiä poliitikkoja ja virkamiehiä eri foorumeilla. Järjestö teki useita vierailuja eduskuntaan sekä osallistui Porin SuomiAreenaan heinäkuussa.

Vuonna 2019 loimme uusia kumppanuuksia erityisesti recovery-toipumisorientaation ympärillä toimivien organisaatioiden kanssa.

Toimintavuonna FinFami toimi jäsenenä muun muassa Mielenterveyspoliittisessa neuvottelukunnassa, joka kokoaa kansanedustajia eri eduskuntapuolueista ja Mielenterveyspoolissa, joka on valtakunnallinen mielenterveystyön keskeiset toimijat kokoava ryhmä.

FinFamin toiminnanjohtaja Pia Hytönen toimi vuonna 2019 Mielenterveyspoolin puheenjohtajana ja oli toinen poolin Terapiatakuu-kansalaisaloitteen vireilepanijoista. Aloite tavoitti vaadittavat 50 000 allekirjoitusta heinäkuussa 2019 ja vuoden lopussa se luovutettiin eduskunnan käsiteltäväksi.

FinFami tapasi vuoden 2019 aikana useita keskeisiä poliitikkoja ja virkamiehiä sekä yhteistyökumppaneita eri foorumeilla.

Järjestö toteutti mielenterveysomaisten edunvalvontaa viestinnällisten keinojen ja kannanottojen lisäksi seuraavissa verkostoissa:

- Kestävän kehityksen toimikunta
- Kokemuskoulutusverkosto
- Kuluttajaparlamentti
- Mielenterveyspoliittinen neuvottelukunta
- Mielenterveyspooli
- Sosiaali- ja terveysministeriön mielenterveysstrategian ohjaus- sekä asiantuntijaryhmä
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan itsemääräämisoikeus -työryhmä
- SOSTE Suomen sosiaali – ja terveys ry
- SOSTE SOTE-taustaryhmä
- Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioden neuvottelukunta
- Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) kärkehanketyöpaja
- Suomen omaishoidon verkosto
- Skitsofreniakooalitio
- Toiminnanjohtajaseura

Vuoden aikana FinFamin toimintaan tutustui suuri joukko erilaisia toimijoita sekä valtakunnallisesti että kansainvälisesti.

Vuonna 2019 FinFami järjesti yhteistyössä kansainvälisen omaisjärjestön, EUFAMIn, kanssa eurooppalaisen mielenterveysomais- ja perhekongressin "Families and Carers at the Heart of Europe – Their Role in the Economy of Wellbeing". Kaksipäiväinen tapahtuma oli Suomen EU-puheenjohtajakauden virallinen oheistapahtuma.

Vaikuttamisviestinnän tueksi otettiin kuvia, joiden avulla esiteltiin keskeisiä mielenterveysomaisten ja -omaishoitajien arkeen liittyviä teemoja. Kuvia otettiin erityisesti lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien sekä maahanmuuttajataustaisten mielenterveysomaisten edunvalvontaan liittyen.

#ÄLÄSULJESILMIÄSI-KAMPANJA TAVOITTI SUUREN JOUKON POLIITTISIA PÄÄTTÄJIÄ

#äläsuljesilmiäsi-vaikuttamiskampanjalla nostettiin esiin lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tilanteeseen ja tuen tarpeeseen liittyviä teemoja ja lisättiin tietoa FinFamin toiminnasta. Vaikuttamistyön tuloksena poliittiset päättäjät nostivat aiheita hienosti esiin.

FinFami on aktiivinen vaikuttajaviestijä. Vuonna 2019 keskusliitto jatkoi #äläsuljesilmiäsi -vaikuttamiskampanjaa. Kampanjassa haastettiin mukaan poliittisia päättäjiä kaikista eri eduskuntapuolueista avaamaan silmänsä lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tilanteelle ja tuen tarpeelle.

Toimintavuoden aikana toiminnanjohtaja ja viestinnän asiantuntija tapasivat #äläsuljesilmiäsi-kampanjaan liittyen 39 poliittista päättäjää (5 ministeriä ja 34 kansanedustajaa). Tämä oli enemmän kuin edellisenä vuonna. Yhteensä FinFamin edustajat ovat tavanneet 78 poliittista päättäjää ja 9 muuta yhteiskunnallista vaikuttajaa.

Tapaamisissa päättäjille kerrottiin faktatietoa ja tositarinoita lapsiomaisiin ja nuoriin omaishoitajiin liittyen sekä nostettiin esiin niitä tavoitteita, joita järjestöllä on lapsiomaisten tilanteen ja hyvinvoinnin lisäämiseksi. Tapaamisissa oli aina mukana materiaalia, jota päättäjä voi hyödyntää omassa työssään.

Tapaamisissa nostettiin esiin erityisesti kaksi tavoitetta, joita poliittisten päättäjien toivottiin huomioivan päätöksenteossa. Tärkeimpänä painotettiin sitä, että lapsiomaisten ja nuorten omaishoitajien tilanne on tunnistettava, heidän olemassaolonsa on tunnustettava ja heille on kyettävä tarjoamaan oikea-aikaista ja riittävää tukea. Lisäksi korostettiin, kuinka tärkeätä on turvata kaikille oikeus laadukkaisiin, ennaltaehkäiseviin ja perheen jaksamista tukeviin pal-

veluihin. Tapaamisten yhteydessä kerrottiin myös FinFami-järjestön tekemästä työstä mielenterveysomaisten hyväksi.

#äläsuljesilmiäsi-vaikuttamiskampanjan tavoitteet olivat:

1. Tunnistetaan, tunnustetaan ja tuetaan lapsiomaisia ja nuoria omaishoitajia
2. Panostetaan ennalta ehkäisyyn ja laadukkai siin lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin
3. Lisätään tietoa FinFami-järjestöstä ja sen tekemästä omaistyöstä

Kampanja toteutettiin sosiaalisessa mediassa. FinFami julkaisi vuonna 2019 viikoittain poliittisten päättäjien terveisiä ja haastekuvia kampanjaan liittyen. Joinakin viikkoina julkaistiin useampi kuva. Sosiaalisessa mediassa jaetut kampanjamateriaalit julkaistiin hashta-geilla #äläsuljesilmiäsi, #lapsiomaisten ja #finfami

Jokaisen kampanjassa mukana olleen päättäjän toivottiin jakavan somekanavissaan kampanjaan toteutettua kuvaa ja saatetextiä. Näin tietoisuus lapsiomaista, kampanjasta ja järjestöstä kasvoi.

Kuvajakamisen lisäksi esimerkiksi kansanedustaja **Anu Vehviläinen** (kesk) kirjoitti teemasta Savon Sanomiin. Myös kansanedustaja **Tuula Väättäinen** (sdp) kirjoitti aiheesta samaan lehteen. Näiden lisäksi kansanedustajat **Sari Sarkomaa** (kok) ja **Merja Mäkisalo**-

Kuva: Kaisu Jouppi

Kansanedustaja Sofia Virta (vihr) kysyi eduskunnan budjettikäsittelyssä hallitukselta, miten varmistetaan että myös psyykkisesti sairastuneen tai päihteitä väärin käyttävän henkilön läheiset saavat apua riittävän varhain.

Ropponen (sdp) tekivät lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tilannetta tunnetuksi blogikirjoituksissaan. Kansanedustaja Sofia Virta nosti kahteen otteeseen teeman esiin eduskunnassa, ensin sosiaali- ja terveysvaliokunnan ministerien kyselytilaisuudessa ja myöhemmin eduskunnan budjettikäsittelyssä.

FinFami vastasi kampanjan suunnittelusta ja toteutuksesta. Lisäksi se koordinoi tiedostusta kampanjan aloituksesta FinFamin jäsenyhdistyksille.

Kampanja tavoitti hyvin poliittiset päättäjät. Se sai myös paljon erittäin hyvää palautetta sekä päättäjiltä että yhteistyökumppaneilta.

FINFAMI OLI YKSI TERAPIATAKUU-KANSALAISALOITTEEN VIREILLEPANIJOISTA

Vuoden 2019 merkittävä edunvalvonnallinen toimenpide oli Mielenterveyspoolin Terapiatakuu-kansalaisaloite. FinFami oli vahvasti mukana kansalaisaloitteen edistämisessä ja myös toinen aloitteen vireillepanijoista.

Mielenterveyspooli on 32:n mielenterveysalan järjestön yhteinen verkosto, joka edistää mielenterveyttä Suomessa poliittisen ja viestinnällisen vaikuttamisen keinoin. FinFami on yksi poolin jäsenistä ja vuonna 2019 sen puheenjohtajana toimi FinFamin toiminnanjohtaja Pia Hytönen.

Toimintavuonna 2019 Mielenterveyspooli keskittyi erityisesti Terapiatakuun edistämiseen.

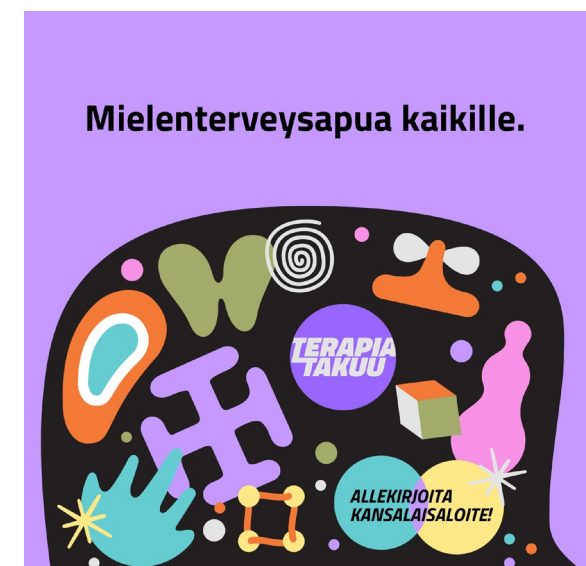
Nykyisin mielenterveyshoidon saaminen voi kestää jopa 7-12 kuukautta ja jopa yhdeksän suomalaista jää päivittäin työkyvyttömyyseläkkeelle. Nämä ovat lukuja, joihin Mielenterveyspooli halusi vaikuttaa käynnistämällä Terapiatakuu-kansalaisaloitteen.

Ehdotettu lakimuutos perusterveydenhuoltoon sisältyvien mielenterveyspalvelujen terapiatakuusta takaisi kaikille nopean pääsyn hoidolliseen psykoterapiaan tai muuhun psykososiaaliseen hoitoon ensimmäisen terveyskeskuskäynnin jälkeen.

Aloitteen nimienkeruu alkoi 20.2.2019. Samalla pidettiin aloitteen julkaisutilaisuus, jossa olivat puhujina kansanedustaja **Touko Aalto**, Mielenterveyspoolin hankepäällikkö **Alviina Alametsä**, FinFamin toiminnanjohtaja Pia Hytönen ja Mieli ry:n kehitysjohtaja **Kristian Wahlbeck** sekä tubettajat Mansikkka eli **Maiju Voutilainen** ja Kalenterikarju eli **Mikko Toiviainen**.

Mielenterveyspooli teki vahvaa vaikuttamistyötä ja myös FinFami tiedotti poolin jäsenenä Terapiatakuusta aktiivisesti sosiaalisessa mediassa. Aloite saavuttikin vaadittavat 50 000 allekirjoitusta heinäkuussa 2019 ja vuoden lopussa aloitteen vireillepanijat, Alviina Alametsä ja Pia Hytönen, luovuttivat sen eduskunnan käsiteltäväksi.

Kuva: Kalle Erkkilä

Kuva: Vilma Pimenoff

ILONAN PÄIVÄNÄ TUOTIIN ESIIN LAPSIOMAISTEN JA NUORTEN HOIVAAJIEN TILANNETTA

Mielenterveysomaisten valtakunnallista päivää eli Ilonan päivää vietettiin 9. lokakuuta, joka on samalla kansainvälisen mielenterveyspäivän aatto. Vuonna 2019 Ilonan päivän tiedotuskampanjan teemana oli lapsiomaiset ja nuoret hoivaajat.

Ilonan päivän aikana viestittiin lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien asemasta ja siitä, mitä läheisen psyykinen sairaus tarkoittaa lasten ja nuorten näkökulmasta.

Päivän aikana järjestö haastoi kaikki mukaan kiinnittämään huomiota lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tilanteeseen ja tuen tarpeeseen. Erityisesti korostettiin myönteisen mielenterveyspuheen merkitystä. FinFami-järjestö halusi Ilonan päivänä myös rohkaista kaikkia läheisensä psyykkisestä hyvinvoinnista huolestuneita ottamaan huolensa puheeksi sekä hakemaan ja tarjoamaan apua.

Ilonan päivästä tiedotettiin sosiaalisessa mediassa ja päivää varten tuotettiin aineistoa lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien teemaan liittyen: tiedote medialle, kansikuvat sosiaalisten medioiden kanaviin sekä päivän teemaan liittyviä markkinointikuvia ja Älä sulje silmiäsi lapsiomaisten -video. Kaikissa materiaaleissa käytettiin hashtagia #ilonanpäivä ja #äläsuljesilmiäsi.

Päivän sisällön ja materiaalit suunnittelivat ja toteuttivat viestinnän asiantuntija ja lasten ja nuorten omaistyön asiantuntija.

Ilonan päivän valtakunnallinen näkyvyys oli hyvä. Eri puolilla Suomea jäsenyhdistykset toteuttivat tapahtumia ja tempauksia ja välittivät tietoa mielenterveysomaisten tilanteesta ja järjestön tekemästä omaistyöstä.

Päivän aikana järjestö ja erityisesti kyseinen teema sai medianäkyvyyttä. Ilonan päivänä FinFamin toiminnanjohtaja Pia Hytönen oli toimittaja **Laura Frimanin** vieraana radio Helsingissä ja kertoi siellä lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tilanteesta sekä koko FinFami-järjestökentän tekemästä työstä.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeri **Aino-Kaisa Pekonen** välitti päivän aikana terveisensä kaikille lapsille ja nuorille, joiden lähipiirissä on mielen-terveyden haasteita. Hän myös haastoi kaikki mukaan välittämään ja pitämään huolta lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien hyvinvoinnista sekä kehotti kaikkia osallistumaan #äläsuljesilmiäsi-haasteeseen. Haasteen avulla muistutettiin lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tuen tarpeesta ja siitä, ettei heitä saa jättää huoliensa kanssa yksin.

MIELENTERVEYSOMAISTEN PÄIVÄ ILONAN PÄIVÄ 9.10.

#ilonanpäivä #äläsuljesilmiäsi

JOKA NELJÄS LAPSI ON LAPSIOMAINEN

25 %

Joka neljäs alaikäinen lapsi elää perheessä, jossa vanhemmalla on mielenterveys- tai päihdeongelma. Nämä lapset tarvitsevat erityistä tukea ja turvaa.

MIELENTERVEYDEN ONGELMAT SIIRTYVÄT
USEIN SUKUPOLVELTA TOISELLE.

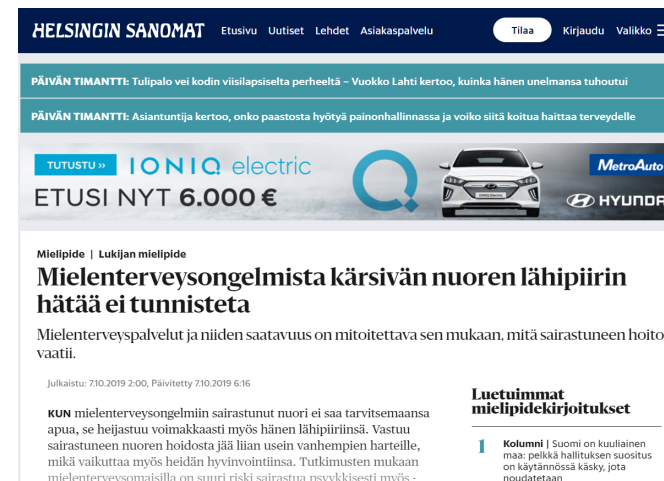
60 %

masentuneiden vanhempien lapsista sairastuu alle 25-vuotiaana. Sairastuminen johtaa usein opintojen keskeyttämiseen, pitkiin sairauslomiin ja työkyvyttömyyseläkkeelle jäämiseen.

HUOLESTUTTAVAA ON,
ETTÄ LAPSIOMAISET
SAIRASTUVAT
YHÄ NUOREMPINA.

FinFami julkaisi Ilonan päivänä lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tilanteeseen liittyvää materiaalia: HS:ssä läpi menneen tiedotteen, Älä sulje silmäsi -videon ja somekuvia.

FINFAMI NÄKYI MONIPUOLISESTI MEDIASSA

FinFami ja mielenterveysomaisten tilanne näkyi monipuolisesti eri mediakanavissa.

FinFami haluaa olla vahva mielipidevaikuttaja mielenterveyskentällä sekä kysytty mielenterveysasioiden ja -omaisten puolestapuhuja. Jotta järjestö pystyy vakiinnuttamaan paikkansa luotettavana yhteiskunnallisena vaikuttajana, on keskusliiton jatkettava aktiivista tiedottamista.

Toimintavuonna keskusliitto nosti erityisesti mielen-terveysomaishoitajien näkökulman mediakeskusteluihin ja vahvisti näin asemaansa valtakunnallisesti tunnustettuna ja tunnettuna asiantuntijaorganisaationa, jolla on oma selkeästi profiloitunut paikkansa kolmannen sektorin mielenterveystyön kentällä.

Keskusliitto tiedotti ajankohtaisista mielenterveysomaisten ja -omaishoitajien asemaan liittyvistä tee-

moista, tapahtumista ja materiaaleista monissa eri tiedotuskanavissa.

Tiedotteilla ja kannanotoilla nostettiin esiin mielen-terveysomaisten kokemia epäkohtia ja otettiin kantaa mielenterveystyön kehittämiseen.

FinFami esiintyi noin 8 kertaa valtakunnan lehdissä, kerran televisiossa (Ylen Sannikka & Ukkola -ohjelma) ja kerran radiossa (Laura Frimanin ohjelma Radio Helsinki).

FinFamin näkyvyys valtakunnan lehdissä on arvio, sillä järjestöllä ei ole mediaseurantaohjelmaa, jonka avulla olisi mahdollista tavoittaa todelliset luvut.

Mielipidekirjoitus 5.7.2019
"Otamme potilaat näennäishoittoon" (HS 3.7.)

Jos sairastunut ei saa tarvitsemaansa mielenterveysapua, myös omaiset ovat vaarassa sairastua

Mielenterveyspalveluiden uudistamisen myötä psykiatrinen hoito Helsingissä on ajautunut tilanteeseen, jossa osa kipeästi apua tarvitsevista jää ilman hoitoa. Mielenterveyspotilaat voivat joutua odottamaan kuukausia hoitavan työntekijänsä tapaamista tai liian pitkään jopa yhteydenottoa psykiatrian klinikalta. Kuten tiedämme, tällä voi olla kohtalokkaat seuraukset.

Kun sairastunut ei saa mielenterveysongelmiinsa tarvitsemaansa apua, tämä heijastuu myös hänen lähipiiriinsä. Käytännössä odottaminen ja hoitoon pääsyn pitkittyminen tarkoittaa sitä, että mielenterveyspotilaiden tulisi pärjätä kotona omin avuin, perheenjäsenen tai muun omaisen tuella. Valtavan huolen lisäksi sairastuneen läheisillä on siis vaikeaa usein myös ympärivuorokautinen hoito- ja valvontavastuu. Näin ei tulisi olla.

Jatkuvassa päivystysvalmiudessa olevalla omaisella on paljon vastuuta, mutta usein vain vähän tietoa ja tukea toimintansa pohjaksi. Epävarma, raskas ja kuormittava elämäntilanne voi vaikuttaa erittäin voimakkaasti sairastuneen lähiomaisen hyvinvointiin. Tutkimusten mukaan mielenterveysomaisilla on suuri riski sairastua psyykkisesti myös itse.

Jos emme pidä huolta sairastuneen lisäksi myös mielenterveysomaisten hyvinvoinnista, on meillä käsissä suurempi haaste. Koska mielenterveyskuntoutujan omaiset kuuluvat mielenterveyshäiriöiden riskiryhmään ja ovat monesti kuormittavan elämäntilanteen vuoksi itsekin tuen tarpeessa, voi sairastuneita olla ajan kuluessa useampi ilman tarvittavaa apua ja tukea. Siksi myös omaistilanteen kuormittavuus tulee tunnistaa nykyistä paremmin terveydenhuollossa.

Mielenterveyspalveluihin on ohjattava nykyistä enemmän resursseja ja psyykkisesti sairastuneiden tulee päästä hoitoon niin, ettei hoitoon pääsy ja vastuu sairastuneen hoidosta kaadu omaisten hartaille.

Mielenterveysjärjestöjen viereille paneman Terapiatakuu-kansalaialoitteen tavoitteena on nopeampi pääsy mielenterveyshoitoon. Ehdotettu lakimuutos parantaisi hoidon saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta. Terapiatakuu rakentaisi Suomeen tehokkaan mielenterveyshoidon perustason ja täydentäisi nykyjärjestelmää tuomalla avun saataville nopeammin ja helpommin. Pitkällä aikavälillä se myös maksaisi itsensä moninkertaisesti takaisin.

Mielenterveyspalvelut ja niiden saatavuus on mitoitettava sen mukaan, mitä sairastuneen hoito vaatii. Kenenkään sairastuneen ei tule joutua odottamaan hoitoon pääsyä, vaan riittävä ja oikea-aikainen apua tulisi saada ajoissa. Tämä helpottaisi myös sairastuneen läheisten huolta.

Suurella mittakaavassa kyse on siitä, millaisen yhteiskunnan haluamme. Kuten sanottua hyvän mielenterveyshoidon laadun pitäisi olla yhteiskunnan sivistyksen mitta. Unohtamatta helppoa saavutettavuutta.

Lisätietoja:

Pia Hytönen, Mielenterveysomaisten keskusliitto - FinFami, toiminnanjohtaja, pia.hytönen@finfami.fi

KUN YKSI SAIRASTUU
MONEN MAAILMA
MUUTTUU.

MIELENTERVEYSOMAISTEN
KESKUSLIITTO
Meritullinkatu 4 B 10
00170 Helsinki
finfami.fi

Julkaisuvapaa 18.11.2019

Myös lapsiomaaisilla on oikeus olla oma itsensä

Tällä viikolla vietetään kansainvälistä Lapsen oikeuksien viikkoa. Päivän teemana on lapsen oikeus olla oma itsensä. Jotta tämä toteutuisi, yhteiskunnan on tunnistettava, tunnuslittava ja tuettava lapsia, joiden vanhemmalla on mielenterveyden häiriöitä.

Arviolta 25% alaikäisistä lapsista elää perheessä, jossa vanhemmalla on mielenterveysongelmia. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan noin tuhat alaikäistä toimii omaishoitajana. Todellisuudessa luku on paljon korkeampi. Yhteiskunta ei tunnista valtaosaa näistä lapsista ja nuorista, joiden kohdalla vastuu vanhemmasta tai perheen arjesta on kohtuuton. Näin ei saa olla.

Monesti lapsiomaaiset uskovat olevansa ainoita, joiden perheessä on mielenterveyden ongelmia. Mielenterveyden häiriöt ovat kuitenkin yleisiä. Suomessa noin joka toinen kärsii jossain vaiheessa elämänsä mielenterveyden ongelmista. Väitellään asia koskettavat meitä kaikkia.

Pelko, huoli ja vastuu läheisestä sekä häpeän ja erilaisuuden kokemukset vaikuttavat kielteisesti lapsiomaisten käsitteeseen itsestä. Pahimmassa tapauksessa tämä voi johtaa syrjäytymiseen ja ongelmien siirtymiseen sukupolvelta toiselle.

Mielenterveyden haasteista puhumisen tulee olla avointa, jotta lasten ja nuorten yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemukset hälvenevät. Ennaltaehkäisevässä mielenterveystyössä lisätään lasten ja nuorten tietoa mielen terveydestä ja mielen sairauksista sekä kuunnellaan huolia jo silloin, kun ne ovat pieniä. Siinä jokainen voi olla esimerkkinä lapsille. Voimme olla läsnä, kysyä, kuinka sinä voit, kuunnella ja olla valmiita auttamaan.

Jokaisella lapseella ja nuorella tulee olla, perhetaustaan riippumatta, oikeus lapsuuteen ja hyvään tulevaisuuteen. Lapsiomaaiset ja nuoret hoivaajat sekä heidän perheensä tarvitsevat riittävästi ja oikea-aikaista tukea, jotta mahdollisuuksien tasa-arvo olisi sama kaikille.

Yksi tapa valvoa lapsen oikeuksien toteutumista on lapsivaikutusten arviointi päätöksenteossa ja toiminnassa. Mitä paremmin lapsiperheiden tarpeet huomioidaan, sitä vähemmän joudumme korjaamaan yksinäisyyteen ja syrjäytymiseen liittyviä vaurioita tulevaisuudessa.

Jokainen on arvokas sellaisena kuin on. Ei suljeta silmiämme lapsilta ja nuorilta, vaan pidetään heistä yhdessä huolta. Se on kaikkien etu.

Lapsen oikeuksien viikolla 18.-24.11.2019 FinFami nostaa esiin niiden lasten ja nuorten tilannetta ja tuen tarvetta, joiden vanhemmalla on mielenterveysongelmia. Viikon aikana FinFami kampanjoi tuomalla esiin tietoa lapsiomaaisista ja siitä, miten heitä voi tukea. #alasuksesimäsi-kampanja muistuttaa, että lapsiomaaisia ei pidä jättää yksin.

Lisätietoja:

Pia Hytönen, FinFami, toiminnanjohtaja p. 040 776 5911 tai pia.hytönen@finfami.fi

Sanni Sihvola, asiantuntija, lapset ja nuoret p. 040 1922 811 tai sanni.sihvola@finfami.fi

KUN YKSI SAIRASTUU
MONEN MAAILMA
MUUTTUU.

MIELENTERVEYSOMAISTEN
KESKUSLIITTO
Meritullinkatu 4 B 10
00170 Helsinki
finfami.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014-2020

KESÄRAUHA

MUSIC FESTIVAL
14.-16.6.2019

SOSIAALISEN MEDIAN KANAVIEN KÄVIJÄMÄÄRÄT KASVOIVAT

Keskusliitto panosti viestinnässään aktiiviseen sosiaalisen median kanavien käyttöön. Vuonna 2019 seuraajamäärät lisääntyivät tasaisesti.

Keskusliitto ylläpitää Facebook-, Twitter-, Instagram- ja YouTube-sivuja. Vuoden 2019 aikana keskusliitto osallistui ja vaikutti aktiivisesti sosiaali- ja yhteiskuntapoliittiseen keskusteluun sosiaalisen median avulla. Sosiaalisessa mediassa myös tiedotettiin ja kannustettiin keskustelemaan ajankohtaisista, mielenterveysomaisten arkeen vaikuttavista asioista ja tapahtumista. Lisäksi se toi esiin järjestömmme tekemää työtä ja lisäsi tunnettuutta.

Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFamin Facebook-sivu kasvatti toimintavuoden aikana tasaisesti tykkääjämääriä. Vuoden 2019 loppuun mennessä sivulla oli 4101 tykkääjää, joka oli noin 740 tykkääjää enemmän kuin edellisvuonna.

Vuoden 2019 aikana järjestön FinFami_omaiset-sivun seuraajamäärä Twitterissä kasvoi läpi vuoden. Toimintakauden loppuun mennessä järjestön sivulla oli noin 3129 seuraajaa eli noin 549 seuraajaa enemmän kuin vastaavaan aikaan edellisvuonna.

Instagramissa keskusliitto jakaa visuaalista sisältöä järjestön edunvalvontateemoista ja arjesta. Samalla se luo ja vahvistaa mielikuvaa järjestöstämme ja lisää näkyvyyttä. FinFami on saanut paljon myönteistä palautetta visuaalisesta ilmeestään, ja tämä toimii visuaalisuuteen painottuvassa IG:ssä.

Vuoden aikana järjestön IG-tilillä kokeiltiin uutta, kun kolme Laurea-ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijaa ”kaappasi” FinFamin instatilin viikon ajaksi. Tämä kokeilu osoittautui toimivaksi, sillä jaetut postaukset keräsivät paljon tykkäyksiä. Vuoden 2019 loppuun mennessä FinFamin IG-kanavalla oli 1356 seuraajaa. Vuoden takaiseen verrattuna Instagramissa oli noin 386 seuraajaa enemmän, joten järjestö voi olla hyvin tyytyväinen seuraajamäärän kehitykseen.

Keskusliiton YouTube-kanavalla on videoita, joiden avulla esitellään mielenterveysomaisten ja omaishoitajien vaativaa tilannetta ja järjestön vapaaehtoistoimintaa. Videot ovat pääasiassa suomeksi, mutta kanavalta löytyy myös omaishoitajien tilannetta kuvaava englanninkielinen video ”The Runner”. Viime vuoden aikana kanavalle lisättiin Älä sulje silmiäsi lapsiomaisilta -kampanjavideo, joka kuvaa lapsiomaisten näkymättömyyttä. Se on lyhyempi versio FinFamin Jos suljet silmät -musiikkivideosta ja toimii siten paremmin markkinoinnissa.

Toimintavuonna YouTube-kanavalle lisättiin myös kokemusasiantuntija **Janika Takkulan** koskettava puheenvuoro, jonka hän piti vuoden alussa Pikku-parlamentissa järjestetyssä FinFamin lapsi- ja nuorisofoorumissa. Yhteensä FinFamin YouTube-kanavalla olevilla videoilla oli lähes 18 366 näyttökertaa, joka oli 2435 näyttökertaa enemmän edellisvuoteen verrattuna.

Sosiaalisen median lisäksi keskusliiton verkkosivut olivat yksi tärkeä ulkoisen viestinnän viestintäkanava ja keskusliiton sekä jäsenyhdistysten yhteisten tavoitteiden esiintuoja. Sivut toimivat myös valtakunnallisena mielenterveysomaistyön uutiskanavana. Verkkosivut tukivat keskusliiton vaikuttamistyötä, tavoittivat eri kohderyhmät ja palvelivat tiedonhakkia. Oman toiminnan esittelemisen ja mielenterveysomaisten asemaa koskevan tiedon lisäksi keskusliiton verkkosivuilta löytyi tietoa esimerkiksi liiton jäsenyhdistyksistä ja niiden toiminnasta.

FinFamin verkkosivuston osoite on www.finfami.fi. Vuonna 2019 keskusliiton sivuilla oli noin 29 400 kävijää, joka oli noin 13 400 kävijää enemmän kuin edellisvuonna samaan aikaan. Kävijätietoja on analysoitu Google Analytics -tietojen kautta.

Kuva: Kaisu Jouppi

MATERIAALINTUOTANTO TUKI VAIKUTTAMISViestintää

FinFami tuotti paljon myönteistä palautetta saanutta materiaalia omaan visuaaliseen ilmeeseen pohjaten. Materiaalintuotanto tuki vaikuttamisviestinnän tavoitteita sekä vahvasti järjestön yhtenäistä näkyvyyttä.

Kuva: Juno Lehtinen

Kuva: Marika Finne

Vuonna 2019 tuotettiin edellisvuoden tapaan paljon materiaalia visuaaliseen ilmeeseen ja vuoden teemaan pohjaten. Materiaalintuotanto tuki FinFamin tunnettuuden lisäämistä, joka oli samalla yksi viestinnän päätavoitteista. Lisäksi se vahvasti yhtenäistä ja selkeästi tunnistettavaa kuvaa FinFami-järjestöstä.

FinFami haluaa olla asiantunteva, elämänmakuinen ja raikas järjestö, joka herättää kiinnostusta ja jonka toimintaan halutaan tulla mukaan. Järjestö haluaa tuoda vaikeata asiaa esiin myönteisen, hyvän mielen sekä ilon ja toivoa antavan näkökulman kautta. Eri viestintäkanavissa toistuvat samat visuaalisen ilmeen elementit ilmentävät tätä viestiä.

Liittämällä kuvaan FinFamin omalla fontilla tehty aihepiiriin liittyvä slogan, saadaan sanomaa tehokkaammin, tunnistettavammin ja mieleenpainuvammin esille. Tarkasti valitut visuaaliset viestit vaikuttavat FinFamin järjestökuvaan sekä nostavat esiin järjestön strategiaa ja toimivat järjestön tunnistautumistekijöinä.

FinFamin materiaalit saivat toimintavuonna paljon

myönteistä palautetta. Saadun palautteen mukaan FinFami on onnistunut luomaan omaleimaisen tavan kertoa mielenterveysomaisten asemasta ja tuomaan vakavaa aihepiiriä esiin myönteisen viestinnän kautta.

Vuonna 2019 FinFamille otettiin useita sen graafiseen ilmeeseen ja vuoden teemaan sopivia valokuvia, joita käytettiin osana markkinointia ja järjestön uutta visuaalista ilmettä.

Toimintavuoden lopussa järjestettiin kuvaukset Helsingin Merikaapelihallilla, johon saatiin mukaan hieno joukko lapsia ja nuoria. Lisäksi loppuvuodesta otettiin kuvia nuorista ulkolokaatiassa. Näitä kaikkia kuvia käytettiin sosiaalisessa mediassa ja painetuissa materiaaleissa. Kuvat on ottanut valokuvaajat **Kaisu Jouppi**, **Juno Lehtinen** ja keskusliiton viestinnän asiantuntija **Marika Finne**.

Markkinointikuvien lisäksi vuoden aikana toteutettiin video, esitysdioja, kutsuja ja kortteja. Jäsenyhdistykset saivat halutessaan käyttää keskusliiton tuottamaa materiaalia.

LABYRINTTI-LEHTI TOIMII TIEDON JAKAJANA

Keskusliitto julkaisi vuoden aikana neljä Labyrintti-lehteä, jotka antoivat tietoa mielenterveysomaisille ja olivat tärkeä tiedotuskanava FinFamin omaisyhdistyksille. Vuoden 2019 lehtien sisällöt tukivat sekä järjestön yleisiä tavoitteita että toimintavuoden teemaa ja nostivat esiin FinFamin jäsenyhdistysten tekemää työtä.

Keskusliitto julkaisee Labyrintti-lehteä, joka on ainoa mielenterveysomaisille ja -omaishoitajille suunnattu lehti Suomessa. Labyrintti on jäsenetu ja tärkeä palvelu alueellisille jäsenyhdistyksille. Lehden taittaa ja painaa ForssaPrint.

Labyrintti ilmestyi printtilehden lisäksi sähköisenä näköislehtenä. Näköislehti julkaistiin keskusliiton verkkosivuilla ja siitä tiedotettiin keskusliiton sosiaalisen median viestintäkanavissa. Näin lehdelle tavoitettiin merkittävästi suurempi lukijakunta.

Lehti ilmestyi vuoden aikana neljä kertaa seuraavin teemoin: Älä sulje silmiäsi – lapsiomaisten tukeminen, mielenterveys ja parisuhde, omaistyön hyvät käytännöt ja mielen hyvinvointi.

Lehtien sisällöt tukivat sekä järjestön viestinnän pää-tavoitetta että toimintavuoden yleistä teemaa, joka oli perheiden hyvinvointi. Lisäksi niissä nostettiin esiin

FinFamin jäsenyhdistysten tekemää työtä.

Mukana haastateltavana tai artikkeleiden kirjoittajina oli mielenkiintoinen joukko ihmisiä yhteiskunnan eri sektoreilta: muun muassa kirjailija **Rosa Meriläinen**, kansanedustaja **Sofia Virta** ja artisti F alias **Fanni Sjöholm** sekä monipuolinen joukko sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, eri järjestöjen edustajia ja mielen-terveysomaisia.

Lehteä toimitettiin mielenterveysomaisille ja -omaishoitajille, omaisyhdistyksille, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, yhteistyökumppaneille, opilaitoksiin ja kirjastoihin sekä poliittisille päättäjille, rahoittajalle ja medialle. Lehteä jaettiin myös erilaisissa tilaisuuksissa ja suurissa tapahtumissa kuten messuilla.

Vuonna 2019 Labyrintin painosmäärä oli 18 726 kappaletta, joka oli vähemmän kuin edellisellä vuonna.

MIELENTERVEYSOMAISTEN KESKUSLIITTO – FINFAMIN PÄÄVIESTIT

OMAISHOIDON TUKI
KUULUU KAIKILLE
OMAISHOITAJILLE

OMAISHOITAJUUDEN
TULEE OLLA
VAPAAEHTOISTA

OMAISET OVAT
MIELENTERVEYS-
TYÖN VOIMAVARA

OMAINEN ON
ITSENÄINEN
TUEN TARVITSIJA

Kuvat: Nina Mönkkönen

VAPAAEHTOIS- JA OMAISTOIMINNAN KEHITTÄMINEN: YHTEISTYÖTÄ JA VAIKUTTAMISTA

FinFamin toteuttama valtakunnallinen vapaaehtois- ja omaistoiminnan kehittämistyö (OMAVAPA) aktivoi ja tukee mielenterveysomaistyön kansalaisjärjestölähtöisyyttä. Työtä tehdään tukemalla FinFamin jäsenyhdistysten vapaaehtois-toimintoja ja niiden kehittämistä. Vuosi 2019 oli OMAVAPA-toiminnassa yhteistyön ja vaikuttamisen vuosi.

FinFamin vapaaehtois- ja omaistoiminnan (OMAVAPA) kehittämistyön vuotta 2019 voi kuvata yhteistyön ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen vuodeksi. Toiminnassa painottui erilaiset yhteistyötoiminnot ja vapaaehtoisen mielenterveysomaistyön yhteiskunnallisen keskustelun esiin saanti paitsi kansallisesti myös eurooppalaisittain. Vuoden aikana FinFamin kokemusasiantuntijoita oli aktiivisesti esillä eri foorumeissa ja median kanavilla tuoden mielenterveysomaisten arkea esiin.

FinFamin Omaislähtöisyys voimavaraksi (OMAVAPA) -toiminnalla tuetaan mielenterveysomaistyön vapaaehtoistoiminnan yhteisiä rakenteita ja toiminnan kehittymistä jäsenyhdistyksissä. Toiminnassa keskeistä on yhteisen ”Yhdessä Enemmän” -vapaaehtoisstrategian (2015-2020) mukaisesti saada FinFami-yhdistysten vapaaehtoistoiminnot sekä arvopohjaltaan että toteuttamisen perusperiaatteiltaan ja käytännöiltään mahdollisimman yhtenäisiksi ja laadukkaiksi.

OMAVAPA toimii mielenterveysomaisten vapaaehtoistoiminnan sisältöjen ja tukirakenteiden ylläpitäjänä ja kehittäjänä. Näin erikokoiset jäsenyhdistykset pystyvät vapauttamaan omia resurssejaan asiakaslähtöisen omaistyön toteuttamiseen. Vuonna 2019 tarkasteltiin jäsenyhdistysten kanssa strategian jalkautumista. Tarkastelussa osoittautui, että strategia

näkyvillä alueilla esimerkiksi siinä, miten kentän yhteinen ääni vapaaehtoistoiminnoissa on vahvistunut ja vapaaehtoiset otetaan tasavertaisina toiminnan suunnitteluun mukaan.

FinFami-yhdistysten vapaaehtoistoiminnoissa ja niiden markkinoinnissa toivon näkökulma ja kentän sisäinen vuoropuhelu nähtiin vahvistuneen strategian myötä. Jäsenyhdistysten mukaan yhtenäisiä FinFamin vapaaehtoistyön rakenteita on helppo soveltaa. Vetovoimaisuus, sitoutuminen ja luottamus koettiin toteutuvan arjen vapaaehtoistyössä. Uudistuminen ja ajan hermoilla olominen nähtiin keskeisinä kehittämishaasteina digipalveluiden kehittymisen myötä.

Vapaaehtoistyön käsikirja ja laatukriteerit ovat FinFamilaatu.fi -sivustolla, josta niitä on helppo hyödyntää ja päivittää.

Helmikuussa kuusi aktiivista FinFamin vapaaehtoisista kokemusasiantuntijaa matkasi MEP **Sirpa Pietikäisen** kutsumana Euroopan Parlamentin vierailuun Brysseliin. Vierailun aikana tuotiin esiin omaisten ja omaishoitajien asemaa ja tilanteita.

Syyskuussa omaisten ja omaishoitajien ääntä saatiin esiin euroopanlaajuisesti FinFamin ja Euroopan Omaisjärjestöjen liitto, EUFAMIn, yhteistyössä to-

Kuva: Minttu Lehtovaara

teuttaman omais- ja perhekongressin, Families and Carers at the Heart of Europe – Their Role in the Economy of Well-being, myötä. Kongressimme valittiin sosiaali- ja terveysministeriön Suomen EU-puheenjohtajakauden viralliseksi oheistapahtumaksi osana ministeriön laajempaa, korkeatasoista Hyvinvointitalous -teemaa ja tapahtumaa. Kaksipäiväinen kongressi keräsi kaikkiaan 200 osallistujaa 22 maasta.

Kongressin toteutukseen osallistui runsas joukko jäsenyhdistysten toimijoita, vapaaehtoisia, hallitusten jäseniä ja työntekijöitä. Kongressissa saatiin uutta tutkittua tietoa siitä, kuinka Euroopan eri maissa voi tehdä näkyväksi ja tunnistaa paremmin epäviralliseen omaishoitajuuteen liittyviä haasteita ja merkityksiä.

Kongressin puheenvuorot ja työpajat toivat esiin työn ja muun elämän yhteensovittamisen ja tasapainon tärkeyttä sekä tekijöitä, jotka mahdollistavat ja edistävät perhe- ja omaishoitomyönteisen työelämän kehittämistä. Päivien aikana kävi ilmi, miten maiden keskinäinen vaikuttaminen ja näkyvyys on tärkeää -mielenterveysomaistyössä haasteet tuntuvat olevan samankaltaisia maasta riippumatta ja yhteistä vaikuttamista tarvitaan muutosten aikaan saamiseksi.

Vuoden aikana toteutettiin palvelumuotoilu (YAMK **Miia Kajaani**) Prospect-toiminnan osalta. Tämän kehittämistyön avulla selvitettiin nuorten aikuisten tar-

peita Prospect-mallin osalta ja saatiin mallinnettua työkalupakki ohjaajien työn tueksi. Nuorten aikuisten kokemuksia mallista tuotiin esiin myös kongressissa, FinFamin ollessa yksi aktiivisin Prospect-toiminnan kehittäjäorganisaatio.

Prospect-ryhmänohjaajakoulutus toteutui Tampereella yhteistyössä FinFami Pirkanmaan kanssa. Koulutuksen myötä saatiin seitsemän (7) uutta ohjaajaa neljään jäsenyhdistykseen. Vuoden aikana Prospect-ryhmiä toteutettiin kuuden jäsenyhdistyksen toiminnassa. Ryhmissä oli yhteensä 56 osallistujaa, mikä on vuoden 2017 tasoa.

Valtakunnalliset työnohjaukset toteutuivat Tampereella työnohjaaja **Tommi Ojalan** ohjauksessa ja Jyväskylässä toiminnanohjaaja **Pirjo-Riitta Viinikan** ohjauksessa. Mallin valtakunnallisen työn tukena toimii vapaaehtoisten muodostama Prospect-kehittäjätyöryhmä.

FinFami on mukana Reumaliiton hallinnoimassa Kokemustoiminta-verkostossa. Kokemustoimintakoulutukset noudattavat valtakunnallista mallia. Vuoden aikana kaksi FinFamin kokemustoimijaa osallistui verkoston kehittäjä-vaikuttajakoulutukseen Oulussa.

Lisäksi uusia kokemusasiantuntijoita koulutettiin aktiivisesti jäsenyhdistysten omina toimintoina.

Kuva: Marika Finne

FinFamin kokemusasiantuntijoita on aktiivisesti mukana monissa eri tehtävissä niin jäsenyhdistysten toiminnoissa kuin valtakunnallisestikin. Vuonna 2019 he osallistuivat myös eurooppalaiseen Omaiskongressiin. Kongressin jälkeen FinFami sai kutsun osallistua Pohjoismaisten Omaisyhdistysten yhteistyötapaamiseen Tukholmaan, jonka sponsoroi Lääkeyhtiö OTSUKA. Tapaamisessa oli mukana kokemusasiantuntija ja OMAVAPA-asiantuntija.

OMAVAPA-asiantuntija teki jäsenyhdistystukikäynnejä vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen liittyen. Käynnit suuntautuivat neljään jäsenyhdistykseen: Satakuntaan, Päijät-Hämeeseen, Keski-Suomeen ja Lappiin.

Toimintavuoden aikana FinFamin valtakunnallinen vapaaehtoisverkosto eli Hyvinvointityöryhmä arvioi vapaaehtoisstrategiaa ja vapaaehtois käsikirjaa. Lisäksi Omaispäivien osalta kokoontui oma workshop-työryhmä, joka ideoi, suunnitteli, toteutti ja arvioi kongressin työpajat. Sitran Erätauko-mentoroinnissa mukana olleet jäsenyhdistykset kokoontuivat Erätauko-kehittäjätyöryhmänä arvioimaan menetelmää ja ideoimaan tulevia Erätauko-kokonaisuuksia. Eurooppalaisen Omais- ja perhekongressin yhdessä työpajassa hyödynnettiin Erätaukoa englanninkielisenä (Timeout).

Jäsenyhdistysten kokoama Ikiomaverkosto on mielenterveysomaisjärjestöjen ammattilaisten ja ikääntyvien vapaaehtoistoimijoiden yhteinen verkosto. Verkoston tavoitteena on vahvistaa ikääntyvien (60+) mielenterveysomaisten hyvinvointia ja osallisuutta omaistyössä. Omavapa on mukana verkostossa ikääntyvien omaisten vapaaehtoistoiminnan kehittämisen osalta.

Yhteistyössä Takuusäätiön kanssa toteutettiin Rahahuolet Puheeksi -ohjaajakoulutus vapaaehtoisille. Koulutukseen osallistui kaikkiaan 12 vapaaehtoista. Yhteistyönä toteutetusta talouskyselystä julkaistiin blogikirjoitus Takuusäätiön sivuilla ja artikkeli FinFamin Labyrintti-lehdessä.

Lisäksi järjestettiin yhteistyössä Mieli ry:n Osaava Vanhemmuus-hankkeen kanssa Hyvä arki lapselle-vapaaehtois koulutus, johon osallistui 11 vapaaehtoista.

Uutta yhteistyötä käynnisteltiin Parisuhdekeskus Katajan ja Sos-Lapsikylän kanssa. Lisäksi sosiaalisessa mediassa toteutettiin viikon kestänyt vapaaehtois kampanja, jossa nostettiin esiin kentän vapaaehtoisia ja vapaaehtoistoimintoja. Vapaaehtois päivää vietettiin marraskuussa Jyväskylässä.

EUROOPPALAINEN YHTEISTYÖ

FinFami tekee kansainvälistä yhteistyötä EUFAMIn kanssa. Vuonna 2019 toteutettiin EU-puheenjohtajakauden oheista-pahtuma "Families and carers at the heart of Europe – the role in the economy of wellbeing".

Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFamin keskeinen eurooppalainen yhteistyötaho on EUFAMI (European Federation of Associations of Families of People with Mental Illness).

EUFAMI on Belgiaan rekisteröity, voittoa tavoittelematon kansainvälinen kansalaisjärjestö, jonka tavoitteena on vaikuttaa mielenterveyspotilaiden ja heidän omaistensa asemaan Euroopassa. Sen jäsenenä on 36 omaisjärjestöä 23 Euroopan maasta. EUFAMI vastaa muun muassa Prospect-vertaisryhmän hallinnasta ja siihen liittyvästä yhteistoiminnasta Prospect-kumppaneiden kanssa.

EUFAMIn vuosikokous (general meeting) järjestettiin syyskuussa Helsingissä eurooppalaisen omaiskongressin yhteydessä. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset vuosikokousasiat. **Miia Männikkö** Suomesta toimii EUFAMIn hallituksen puheenjohtajana ja sihteerinä toimii **Per Torell** Ruotsista. EUFAMIn hallituksessa on yhdeksän jäsentä ympäri Eurooppaa.

EUFAMIn tavoitteena on tiivistää yhteistyötä jäsenyhdistysten kanssa ja laajentua Itä-Eurooppaan. Yleiskokoukseen otti osaa yksi edustaja kustakin EUFAMIn jäsenyhdistyksestä. FinFamin virallinen kokousedustaja oli asiantuntija **Vaula Ollonen**.

EUFAMI ja FinFami järjestivät Helsingissä 19.-20.9.2019 eurooppalaisen mielenterveysomais- ja perhekongressin, "Families and carers at the heart of Europe – the role in the economy of wellbeing". EUFAMI on perinteisesti järjestänyt kongressin joka neljäs vuosi jäsenjärjestöjensä kanssa – mahdollisuuksien mukaan EU-puheenjohtajamaassa. Kongressin ohjelmassa oli ajankohtaisia sekä eurooppalaisia että maakohtaisia mielenterveyteen, hyvinvointiin ja mielenterveysomaisiin liittyviä aihealueita ja puhujia.

Kongressi kiinnosti laajasti paitsi mielenterveysomaisia ja -perheitä myös sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia ja asiantuntijoita sekä päättäjiä. Kongressissa

saatiin tietoa muun muassa EUFAMIn ja Lontoon School of Economics toteuttamasta "Economic Case" -tutkimuksesta, jonka tavoitteena on tehdä näkyväksi ja tunnistaa paremmin epäviralliseen omaishoitajuuteen liittyviä haasteita, merkityksiä ja palkkioita eri Euroopan maissa. Kongressissa oli kaikkiaan 200 osallistujaa, 22 eri maasta. Kongressi oli Suomen EU-puheenjohtajakauden virallinen oheista-pahtuma (eu2019.fi) osana ministeriön laajempaa, korkeatasoista Hyvinvointitalous-teemaa ja tapahtumaa.

Kongressin myötä FinFami kutsuttiin mukaan marraskuussa Tukholmassa järjestettyyn Pohjoismaisten Omaisyhdistöjen (skitsofreniayhdistykset Ruotsissa ja Tanskassa) yhteistyötapaamiseen. Tapaamiseen osallistui FinFami Pirkanmaan kokemusasiantuntija **Heli Harinen** ja keskusliiton asiantuntija Vaula Ollonen. Tapaamisessa nähtiin tärkeäksi tiivistää edelleen pohjoismaista yhteistyötä. Tapaamisen mahdollisti lääkeyhtiö OTSUKA.

Vuoden aikana EUFAMIn ruotsalainen jäsenyhdistys, IFS/Schizofreniaförbundet, pyysi yhteistyötukea FinFamilta ruotsinsuomalaisille suunnatun Prospect-toiminnan käynnistämiseksi. Ruotsinsuomalaisilla mielenterveysomaisilla on suuri tarve saada tukea omalla äidinkielellään. FinFami tuki vertaistoiminnan käynnistämistä tarjoamalla asiantuntija-apua ja Prospect-kehittäjien mentorointitukea. IFS:ltä osallistui myös yksi vapaaehtoinen FinFamin Prospect-koulutuksiin ja -toimintoihin.

FinFami osallistui yhteistyökumppanina Share4Carers Erasmus+ projektiin, jossa tavoitteena on jakaa hyviä käytäntöjä lasten omaistyöhön liittyen tilanteissa, jossa vanhemmilla on mielenterveyden sairauksia. Projektin muut kumppanit ovat EUFAMI, Kreikan EPIONI, Turkin yliopisto GAZIANTEP University of Turkey ja Italiasta Association of Children of Parents with Mental Health problems. FinFamin edustaja projektissa on keskusliiton asiantuntija **Sanni Sihvola**.

HYVÄ HALLINTO OMAISJÄRJESTÖTYÖSSÄ

OMAHA-toiminta on FinFamin jäsenyhdistyksille tarjottava hallinnon kehittämisen tukipalvelu. Toiminnan ytimenä ovat hallintoon liittyvä neuvonta- ja konsultointipalvelu, arvioinnin tukeminen ja kehittäminen, koulutustoiminta sekä järjestön laatujärjestelmän ylläpito ja kehittäminen. Lisäksi OMAHA-toiminnan kautta tarjotaan jäsenyhdistyksille tukea kriisitilanteissa ja autetaan uusia yhdistyksiä käynnistämään toimintaansa.

Vuonna 2019 OMAHA-toiminnassa keskityttiin edelleen parantamaan hallinnon käytäntöjä ja osamista jäsenyhdistyksissä sekä juurruttamaan uusia toimintamalleja yhdistyshallinnon rakenteisiin. Samalla alettiin kuitenkin jo valmistautua tuleviin muutoksiin toiminnassa ja OMAHA-toiminnan roolissa. Toiminnon alla on työskennellyt vuodesta 2015 alkaen yksi asiantuntija.

TUKEA ENTISTÄ ENEMMÄN VERKKOVÄLITTEISESTI

OMAHA-toiminnan vakiintuneet jäsenpalvelut jatkuivat samaan tapaan kuin edellisinä vuosina. Keskusliiton yhdistyshallinnon asiantuntija neuvoi ja palveli kaikissa yhdistyshallintoon liittyvissä kysymyksissä puhelimitse ja sähköpostilla. Vuoden aikana järjestettiin yksi webinaarimuotoinen valtakunnallinen koulutus raportoinnista ja lisäksi paikallisia yhdistyskohtaisia koulutuksia järjestettiin useita. Lisäksi yhdistyksiin tehtiin säännöllisesti muita vierailuja.

Vuodesta 2018 lähtien OMAHA-toiminnan yksi keskeisimmistä tavoitteista on ollut, että OMAHA-toiminnan järjestämät neuvontapalvelut, koulutukset ja kehittämisen apuvälineet paketoidaan selvem-

määrä kasvaa. Tätä tavoitetta saatiin edistettyä vuonna 2019 laajentamalla koulutustarjontaa kaikkien saatavilla oleviksi verkkokursseiksi. Kurssit sisälsivät kaikki keskeisimmät jäsenyhdistysten hallituksille tarjotut peruskoulutukset.

Palveluiden vakiointi, selkeämpi paketointi ja laajentuminen verkkoon ovat auttaneet tehostamaan perustoimintaa, jonka myötä OMAHA-toiminnassa pystytään reagoimaan nopeasti ja joustavasti jäsenyhdistysten akuutteihin tarpeisiin ja erilaisiin kriisitilanteisiin, joissa keskusliiton tukea on tarvittu. Samalla toiminnan painopistettä on kyetty siirtämään enemmän ongelmien korjaamisesta kohti riskejä ja ongelmia ennaltaehkäisevään työhön.

Yhtenä OMAHA-toiminnan tavoitteena on myös uusien yhdistysten perustamisen tukeminen. Tähän liittyvää tukea tarjottiin vuonna 2019 edellisenä vuonna perustetulle Lapin yhdistykselle. Tuki toteutettiin yhdessä FinFamin OMAVAPA-toiminnan vapaaehtois- ja omaistoiminnan kehittämisestä vastaavan asiantuntijan kanssa. Keskusliitto on tukenut uuden yhdistyksen alkutaivalta perehdyttämällä ja neuvonnalla, järjestämällä yhteistyössä tapahtumia sekä tarjoamalla yhdistyksen käyttöön sopivia materiaaleja.

OMAISJÄRJESTÖTYÖN LAATUJÄRJESTELMÄ VAKIINTUNUT

Olenainen osa OMAHA-toimintaa on järjestön yhteisen Omaisjärjestötyön laatujärjestelmän ylläpito ja kehittäminen. Vuonna 2017 rakennettu laatujärjestelmä sisältää laatukriteerit kuudelle kategorialle: 1) johtamiselle, 2) toiminnan suunnittelulle ja strategioille, 3) henkilöstöhallinnolle, 4) kumppanuuksille ja resursseille, 5) prosesseille ja rakenteille sekä 6) vapaaehtoistoiminnalle. Laatujärjestelmä sisältää laatukriteereiden lisäksi laatukäsikirjan sekä järjestön sisäisen auditointimenettelyn, jolla tuetaan yhdistysten kokonaisarviointin tekemistä.

Vuonna 2019 suoritettiin yksi auditointi, jossa purettiin laajasti Keski-Suomen yhdistyksen toimintaedellytyksiin. Auditoinneista on koettu olevan paljon hyötyä yhdistysten rakenteiden ja prosessien kehittämisessä sekä hallinnon riskien tunnistamisessa. OMAHA-toiminta selvitti myös kyselyn avulla laatujärjestelmän verkkosivuston (www.finfamilaatu.fi) ja sieltä löytyvän laatukäsikirjan tunnettuutta ja hyödyllisyyttä, ja kyselyn perusteella ilmeni, että laatukäsikirja on ollut aktiivisessa käytössä järjestötoiminnan kehittämisessä ja sisältöjä pidetään hyödyllisinä.

Myös sivuston kävijätilastot osoittavat merkittävää kasvua. Sivuston kävijämäärä kasvoi tasaisesti koko vuoden ajan ja vuonna 2019 sivustolla laskettiin n. 2000 käyntikertaa kuukaudessa. Suosituimmat sisällöt koskivat johtamista, taloutta ja henkilöstöhallintoa. Laatukäsikirjaa täydennettiin ajankohtaisilla aihepiiriin liittyvillä blogikirjoituksilla laatublogissa. Vuoden lopulla laatukäsikirja laajeni ensimmäisellä verkko-koulutuskokonaisuudella, joka sisälsi laajan opinto-kokonaisuuden hallitusten perehdyttämiseen.

ARVIOINNIN JA HENKILÖSTÖHALLINNON KEHITTÄMISTÄ

OMAHA-toiminnan kehittämistyön pääteemana jatkettiin vuonna 2019 tulos- ja vaikutusarviointimallien kehittämistä. Kehittämistyön ensimmäisenä pilotti-yhdistyksenä toimi FinFami – Salon seudun mielen-terveysomaiset ry. Kehittämistyön tuloksena syntyi kokonaisarviointin suunnittelumalli, koulutussisällöt sekä muutamia työkaluja arvioinnin suunnitteluun ja toteutukseen.

Tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointi toimii myös laatujärjestelmän täydentävänä osana. Samalla kun auditoinneissa keskitytään toimintaedellytysten arviointiin, tuo vaikutusten ja tulosten arviointitietoa

itse toiminnan tuloksista. Arvioinnin kehittämisen alkuvaiheessa onkin kartoitettu kaikkien omaistoimintaa järjestävien yhdistysten yhteisiä toiminnan tulos- ja laatukriteereitä, joiden perusteella seuranta-tietoa olisi tulevaisuudessa mahdollista kerätä valtakunnallisesti yhteisillä malleilla.

Toinen suurempi kehittämisteema vuonna 2019 oli henkilöstöstrategian juurruttamisvaihe, joka huomioitiin OMAHA-toiminnassa koulutusten ja konsultoinnin sisällöissä, laatukäsikirjan sisältöjen toimittamisessa sekä viestinnässä. Myös FinFamin Huipputyönantaja-podcastia jatkettiin vuoden 2019 ajan, ja jaksoja tehtiin lopulta yhteensä 10 kappaletta. Jaksojen kuuntelijamäärät ylsivät useista kymmenistä useisiin satoihin kuuntelukertoihin. Henkilöstöhallintoon liittyvä kehittämistyö toteutettiin OMAHA-toiminnan asiantuntijan ja FinFamin järjestö- ja henkilöstöasioiden asiantuntijan sekä jäsenyhdistysten tiiviinä yhteistyönä.

DIGITALISAATIOKEHITTÄMINEN JA TIETOSUOJAA

Vuoden 2019 lopulla OMAHA-toiminnassa varauduttiin suureen myllerrykseen. Digitalisaatioon liittyvä valtakunnallinen kehittämishanke oli päättymässä Uudenmaan yhdistyksessä ja järjestön digitalisaatioon ja tiedonhallintaan liittyvä kehittämistyö päätettiin yhdistää OMAHA-toimintaan. Tämä tehtävänkuvan laajeneminen ja roolinmuutos tarkoittivat koko

ALUETYÖ JA OSALLISUUS

Aluetyö ja osallisuus on keskusliiton vuonna 2018 käynnistynyt ak-hanke.

Aluetyö ja osallisuus -toiminnan tarkoituksena on määritetty jäsenyhdistysten alueellisen edunvalvonta- ja vaikuttamistyön ja jäsenyhdistysten keskinäisen yhteis- ja aluetyön tukeminen sekä mielenterveys- ja päihdepalveluiden kehittäminen mielenterveys-omaishoitajien osallisuutta lisäämällä ja kokemus-asiatuntijuutta hyödyntämällä.

Alueellisen edunvalvonta- ja vaikuttamistyön ja jäsenyhdistysten keskinäisen yhteistyön tukemisen osalta hankkeessa pyritään vastaamaan kohdennetusti sellaisiin tarpeisiin, joita yhdistykset ovat nostaneet esille esimerkiksi niille tehdyissä jäsenkyselyissä. Mielenterveysomaishoitajien osallisuuden lisäämisen ja kokemusasiatuntijuuden hyödyntämisen osalta taas hankkeessa edistetään mielenterveys- ja päihdepalveluiden asiakasraatitoimintaa.

EDUNVALVONTAA, VAIKUTTAMISTA JA JÄSENYHDISTYSTEN YHTEISTYÖTÄ

Vuonna 2019 Aluetyö ja osallisuus -toiminnassa oli painopisteenä alueellisen edunvalvonnan ja vaikuttamisen kehittäminen. Tämän työn pohjana oli vuonna 2018 tehty arvio jäsenyhdistysten edunvalvonnan ja vaikuttamisen tilasta.

Edunvalvontaa ja vaikuttamista tehdään kaikissa keskusliiton jäsenyhdistyksissä, mutta sen muoto ja toteutustapa vaihtelevat huomattavasti yhdistyksestä toiseen. Selkeästi merkittävin näihin eroihin vaikuttava tekijä on yhdistysten keskinäiset erot henkilöstöresursseissa, mutta osin siihen vaikuttavat myös henkilöstön erilaiset työkokemukselliset ja koulutukselliset taustat sekä yhdistyksiin vuosien varrella muotoutuneet toimintakulttuurit.

Arviossa kävi ilmi, että useilla jäsenyhdistyksillä oli paitsi tarvetta, myös halua, edunvalvonnan ja vaikuttamisen tukemiseen niin koulutuksellisesti kuin oman työn suunnitteluun ja kehittämiseen käytettä-

vien materiaalien suhteen. Tähän tarpeeseen vastamiseksi päätettiin luoda FinFamin jäsenyhdistysten edunvalvonta- ja vaikuttamiskoulutuksen koulutusmalli sekä tähän liittyvät edunvalvonnan ja vaikuttamisen työkirja ja suunnitteluopas.

Koulutusmallin, työkirjan ja suunnitteluoppaan suunnittelu käynnistettiin vuoden 2018 lopulla ja keväällä 2019 työtä jatkettiin yhteistyössä Työväen sivistysliiton kanssa. Materiaalit suunniteltiin siten, että edunvalvonnan ja vaikuttamisen työkirjan ja suunnitteluoppaan sisällöt vastaavat suoraan koulutusmallin runkoa, jotta jäsenyhdistykset voivat käyttää niitä koulutuksessa läpi käytyjen asioiden kertamiseen, minkä lisäksi ne toimivat myös itsenäisinä edunvalvonnan ja vaikuttamisen suunnittelun työkaluina.

Koulutusmalli ja siihen liittyvät materiaalit otettiin käyttöön syyskuussa, jonka jälkeen mallin mukaisia koulutuksia järjestettiin syksyn kuluessa viidessä jäsenyhdistyksessä. Yhdistysten koulutuksista antamissa palautteissa niitä pidettiin erittäin onnistuneina ja hyödyllisinä. Koulutuksia jatketaan vuoden 2020 puolella.

Koulutukseen osallistuneiden jäsenyhdistysten taholta on esitetty toiveita lisäkoulutuksesta edunvalvontaan ja vaikuttamiseen liittyen. Tarkoituksena onkin, että nyt käyttöön otettua koulutusta täydennetään jatkossa toisen vaiheen koulutuksella. Samoin suunnitteilla on jäsenyhdistysten edunvalvonta- ja vaikuttamistyön tukeminen käytännön tasolla, mm. tähän liittyvillä keskusliiton tuottamilla viestintämateriaaleilla, joita on myös jäsenyhdistysten taholta toivottu, johtuen niiden rajallisista mahdollisuuksista omaan edunvalvonnan ja vaikuttamisen sisältöjen ja materiaalien tuotantoon.

Alueellisen edunvalvonnan ja vaikuttamisen kehittämiseksi vuonna 2019 aiheesta järjestettiin myös koulutus Johtajafoorumin puitteissa.

OMAHA-toiminnan uudelleenarviointia, tavoitteiden päivittämistä ja uusien tehtävien haltuunottoa.

Samalla OMAHA-toiminnasta tehtiin laajempaa kokonaisarviota, jonka pohjalta todettiin toiminnon olevan keskeinen strateginen muutosajuri järjestön sisällä. OMAHA-toiminnan katsottiin kiihdyttävän järjestön sisäistä integraatiota ja tarjoavan toimivia työkaluja järjestön kehittämiseksi tulevaisuuden toimintaympäristöä vastaavaksi. Tästä syytä FinFamin yhteisen Omaishoitajien strategian päivittämisen vetovastuu lisättiin myös OMAHA-toiminnan tehtäviin, ja päivitystyö aloitettiin jo vuoden 2019 puolella.

UUTTA VIRTAA TYÖHÖN ROVANIEMEN TYÖNTEKIJÄPÄIVILTÄ

Vuoden 2019 työntekijäpäivät järjestettiin Rovaniemellä 11.-12.10. Päiville kokoontui yhteensä 27 työntekijää ympäri Suomen pohtimaan yhdessä omaishoitajien kehittämistä ja tapaamaan toisiaan rennoissa puitteissa.

Ensimmäisen päivän ohjelmalla kuultiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kehittämisspäälikkö **Esa Nordlingin** vetämä alustus ja keskustelu toipumisorientaatiosta ja positiivisesta mielenterveydestä. Jälkimmäisenä päivänä pohdittiin työryhmittäin FinFamin hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja.

Jälkimmäiseen päivään osallistuivat myös uutta Lapin yhdistystä edustaneet vapaaehtoiset, jotka saivat toisilta yhdistyksiltä evästystä toiminnan kehittämiseen.

Päivien aikana suuntauduttiin miettimään tulevaisuuden toimintaedellytyksiä ja tarvittavia muutoksia, joilla FinFami-yhdistykset voisivat tehdä entistä paremmin yhdessä töitä tavoitteidensa eteen.

Työntekijäpäivät koettiin innostaviksi ja moni työntekijä ja koko järjestö sai uutta virtaa tekemiseensä niiden ansiosta.

Kuva: Pirita Tolvanen

ASIAKASRAATITOIMINTA

Aluetyö ja osallisuus -toiminnan alla toteutettavaa mielenterveys- ja päihdepalveluiden asiakasraati-toimintaa jatkettiin vuonna 2019 kahdeksan kunnan tai kuntayhtymän alueella yhteistyössä näillä alueilla toimivien FinFamin jäsenyhdistysten kanssa. Raatien toimialueina olivat Hämeenlinna, Vaasa, Seinäjoki, Siun sote (Joensuu), Soite (Kokkola), Salo ja Pori. Lisäksi Lahteen perustettiin uutena Päijät-Hämeen mielenterveys- ja päihdepalveluiden asiakasraati yhteistyössä Päijät-Hämeen mielenterveysomaiset – FinFamin sekä Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän kanssa.

Vuonna 2019 toiminnan tavoitteena oli työn menetelmällinen ja sisällöllinen kehittäminen erityisesti helpottamalla ja nopeuttamalla raadeissa kehitettävien sisältöjen ideointia ja toteuttamista samalla kun edistetään työn vaikuttavuuden lisäämistä ja asiakkaiden laaja-alaisempaa kuulemistä.

Käytännössä näitä tavoitteita pyrittiin toteuttamaan asiakasraatien jalkautumisten kautta. Palveluyksiköihin jalkautumalla raadit saavat laajennettua käytössä olevaa asiakasnäkökulmaa ottamalla mukaan myös kyseisen yksikön asiakkaita sekä lisäämällä toimintansa uskottavuutta ja vaikuttavuutta hankkiutumalla

suoraan keskusteluyhteyteen yksiköiden henkilöstön kanssa. Tällöin palveluiden kehittämistyö päästään tekemään jo valmiiksi niiden tahojen kanssa, joihin työllä pyritään vaikuttamaan ja siinä ympäristössä, jossa tuotoksia halutaan viedä käytäntöön. FinFamin näkökulmasta tämä tarkoittaa lisäksi sitä, että omaisten rooli toimijana mielenterveys- ja päihdepalveluita kehitettäessä vahvistuu.

Kanta-Häme

Vuonna 2019 Hämeenlinnan asiakasraati teki kannanoton sairaanhoitopiirissä valmisteilla olevaan psykiatriseen hoitotahtoon liittyen. Raati listasi konkreettisia hoitotahdon sisältöä koskevia toiveita ja ohjeita, jotta se olisi hyödyllinen potilaille ja läheisille. Asia on vielä sairaanhoitopiirissä kesken.

Raati jalkautui Hämeenlinnan Kelaan ja tapasi johtoa ja henkilökuntaa, joka vastaa Kelan asiakkuuksista. Keskustelussa käsiteltiin raadin esille nostamia teemoja, kuten miten Kela tukee silloin, jos henkilöllä on sekä päihteisiin että mielenterveyteen liittyviä haasteita, miten Kela ohjaa järjestöjen palveluihin sekä miten tuetaan takaisin työelämäänsä tai opiskelemaan pääsyä kuntoutuminen edetessä.

Hämeenlinnan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja osallistui syksyllä raadin kokoukseen, jossa käsiteltiin nuorten mielenterveyshoitoon pääsyä, itsemurhien ennaltaehkäisyä sekä kaikenikäisten päihdehoitoon pääsyä.

Syksyllä raati kommentoi kaupungin asiakas- ja potilasturvallisuussuunnitelmaa kaupungin omasta toiveesta. Suunnitelmassa käsiteltiin mm. sitä, miten asiakas kohdataan hyvin ja miten läheiset huomioidaan.

Lisäksi edistettiin toipumisorientaation jalkauttamista Hämeenlinnassa. Kaupungin edustajat osallistuivat raadin kokoukseen, jossa keskusteltiin tästä asiasta. Kaupunki on kiinnostunut tästä lähestymistavasta ja haluaisi viedä palveluita siihen suuntaan.

Raati osallistui HAMKin opiskelijoille tarkoitettuun järjestöpäivään ja piti siellä paneelikeskustelun aiheesta osallisuus.

Päijät-Häme

Lahden asiakasraadin toiminta käynnistyi kesällä 2019. Raadin kahdeksi ensimmäiseksi kehittämiskohdeeksi valittiin matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdevastaanoton perustaminen Lahteen sekä kokemusasiantuntijuuden hyödyntämisen edistäminen palvelujärjestelmässä.

Matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdevastaanoton lähtökohtana on Järvenpäässä käytössä oleva Matala-piste, jossa sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja ja kokemusasiantuntija pitävät yhdessä vastaanottoa. Matalan kynnyksen vastaanotosta tehtiin aloite Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymälle. Asiasta järjestettiin vuoden 2020 puolella tapaaminen toimialajohtajan kanssa, jossa sovittiin alustavasti yhteistyöstä asiassa.

Kokemusasiantuntijuuden hyödyntämisen edistämisessä palvelujärjestelmässä lähtökohtana on ammatillisille tarkoitettujen koulutuspaketin kokoaminen kokemustiedon käytöstä ja kokemusasiantuntijuudesta yhteistyössä Lahden Klubitalon kanssa. Koulutuspaketin on tarkoitus kattaa sekä mielenterveys- ja päihdeomaisten että kuntoutujien ja neuropsykiatrin näkökulmat.

Pohjanmaa

Pohjanmaalla toimii kaksi asiakasraatia, toinen Vaasassa, toinen Kokkolassa. Alkuvuonna 2019 molemmissa raadeissa käsiteltiin tiedottamista sekä asiak-

kaiden kohtaamista ja huomioon ottamista.

Vaasassa mielenterveys- ja päihdeasiakkaille suunniteltiin ilta-aikaan toimivaa kahvilaa, mutta siitä luovuttiin, koska se nähtiin toisen toimijan taholta kilpailevaksi toiminnaksi.

Vaasassa on käyty paljon keskustelua palveluiden integraatiosta ja kaksi kaupungin sote-valmistelijaa vieraili asiakasraadissa kertomassa uudesta talosta, jossa sosiaali- ja terveyspalvelut, mukaan lukien päihde- ja mielenterveyspalvelut, olisivat yhdessä saman katon alla. Hanke on kuitenkin päätetty jättää toistaiseksi.

Nyt asiakasraadissa on kehitteillä päätäjille, mm. kaupunginhallitukselle ja palveluiden johdolle, tarkoitettu kokemuskirjasto-tapahtuma, jossa kokemusasiantuntijat kertovat oman näkemyksensä Vaasan palveluista, omista palveluista koskevista tarpeistaan sekä siitä, mikä palveluissa alueella toimii. Tapahtuma on tarkoitus järjestää keväällä 2020.

Molemmilla raadeilla on ollut haasteita asiakasjäsenten sitouttamisessa toimintaan ja tämän myötä myös toiminnan kehittämisessä. Kokkolan raati on ollut tauolla keväästä 2019 asti, mutta sen toiminta on tarkoitus käynnistää uudelleen vuoden 2020 puolella.

Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan asiakasraadin kehittämistyössä on ollut keskeisenä kysymyksenä se, miten maakunnallisesti vuoden 2017 alussa yhdistetyt palvelut alkavat toimia Siun soten alueella. Konkreettiseksi kehityskohteeksi on otettu kotiutus sairaalasta avohoidon piiriin.

Asiakasraati on mm. kommentoinut sairaalassa osastoilla käytössä olevia kotiutuksen muistilistoja yhteistyössä sairaalan kanssa. Raati on vieraillut päihdepalvelukeskuksessa saadakseen kuvan alueen päihdepalveluiden tilasta sekä psykiatrian osastolla L24 keskustelemassa henkilöstön ja potilaiden kanssa kotiuttamiseen liittyvistä asioista. Tämän pohjalta kootaan raportti, johon tulee asiakasraadin suositukset siitä, miten kotiuttamista voitaisiin kehittää ja miten tämä saataisiin toteutettua nykyisten resurssien rajoissa.

Asiakasraati on Siun soten pyynnöstä kommentoinut asumispalveluiden hankintaa ja esittänyt näkemyksensä hyvien asumispalvelujen kriteereistä. Asiasta laadittiin raportti mielenterveys- ja päihdepalveluiden yllälääkärille.

Vuonna 2019 painopisteenä oli alueellisen edunvalvonnan ja vaikuttamisen kehittäminen.

Syksyllä otettiin uudeksi aiheeksi koulukiusaaminen, koska lapsuuden ja nuoruuden kiusaamiskokemukset ovat yhteydessä mielenterveyden ongelmin. Tärkeänä kysymyksenä on, pystyvätkö kouluterveydenhoitajat ja muut ammattilaiset auttamaan lapsia ja nuoria näissä tilanteissa. Työ jatkuu vuoden 2020 puolella.

Satakunta

Porin raadissa on kehitetty neuropsykiatristen henkilöiden kohtaamista. Työhön osallistui opinnäytetyön tekijä SAMK:ista, jonka tekemien haastattelujen pohjalta aiheesta koottiin opas.

Kohtaamisopasta voi käyttää esimerkiksi perusterveydenhuollossa ja hammashuollossa ja opas ohjeistaa siinä, mitä ammattilaisten pitäisi osata ottaa huomioon näissä tilanteissa neuropsykiatrisia henkilöitä kohdatessaan.

Satakunnan sairaanhoitopiirin psykiatrian ylihoitaja vieraili raadissa esittelemässä uutta psykiatrista sairaalaa. Sairaala on suunnitteluvaiheessa ja sen on tarkoitus tulla käyttöön vuonna 2023.

Asiakasraadın toimesta tehtiin tähän liittyen kysely raatilaisille, omaisille ja asiakkaille kohtaamisesta, siitä mitä palveluja heille pitäisi olla, itse rakennusta koskevia huomioita jne.

Salon seutu

Salon asiakasraati järjesti eduskuntavaalien alla vaalipaneelin mielenterveys- ja päihdeasioista salolaisille kansanedustajaehdokkaille.

Raadin toimesta on vuoden aikana pyöritetty joka toisena tiistaina yhdistysten päivystystä Salon kaupungin työnhakijoiden palvelupiste Voimalassa.

Voimalassa päivystävät myös mm. Kela, TE-toimisto ja kaupungin palveluita, kuten sosiaalityöntekijä.

Näiden lisäksi asiakasraadissa on valmisteltu Mieli ja päihde -messuja maaliskuulle 2020. Salon raati järjesti keväällä 2018 ensimmäiset Mieli ja päihde -messut, jossa tuotiin esille paikallisten järjestöjen toimintaa ja jolla haluttiin lisätä niiden tunnettua.

Tilaisuuteen osallistui paljon eri-ikäisiä osallistujia ja se koettiin kokonaisuutena onnistuneeksi.

Etelä-Pohjanmaa

Vuonna 2019 Seinäjoen asiakasraati järjesti kaikille avoimen yhteiskehittämistilaisuuden teemalla aito kohtaaminen ja heijastava kuuntelu. Tilaisuus oli onnistunut ja keräsi paljon osallistujia.

Tilaisuuden tuotoksena syntyi kohtaamisen muistilista sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille.

Raadilla on ollut haasteita jäsenistön sitouttamisesta, mutta yhteiskehittämistilaisuuden myötä toiminta sai uutta pontta ja vuoden viimeisessä kokouksessa asiakasraati järjestäytyi uudelleen ja asetti vuoden 2020 toiminnan tavoitteet ja raadin uuden kokoonpanon.

ASIAKASRAADIT JAKOIVAT OSAAMISTAAN ASIAKASRAATIVERKOSTOSSA

Asiakasraatien toiminnan tukemiseksi ja keskinäisen tiedonvaihdon mahdollistamiseksi mielenterveys- ja päihdepalveluiden asiakasraatien kesken järjestetään vuosittain verkostokokous.

Verkosto kokoontui ensimmäisen kerran vuonna 2016 ja neljäs kokous järjestettiin joulukuussa 2019 Tampereella. Kokous oli kaksipäiväinen ja siihen osallistui asiakas- ja ammattilaisedustajia kustakin raadista. Yhteensä osallistujia oli 23.

FinFamin perustamien asiakasraatien lisäksi asiakasraativerkoston kokoukseen osallistui myös Tampereen kaupungin vuonna 2015 itsenäisesti perustama mielenterveys- ja päihdepalveluiden asiakasraati.

MIELETÖN MAHDOLLISUUS – TYÖTÄ LAPSIOMAISTEN JA NUORTEN HOIVAAJIEN HYVÄKSI

Mieletön Mahdollisuus -hanke päättyi vuoden 2019 lopussa. Hankkeessa on kehitetty vuodesta 2014 saakka lasten ja nuorten parissa tehtävää työtä sekä lapsiomaisten ja nuorten mielenterveysomaisten edunvalvontaa. Vuoden 2019 aikana hankkeessa kuultiin nuoria kokemusasiantuntijoita, keskityttiin entistä vahvemmin vaikuttamistyöhön monilla eri kanavilla sekä vahvistettiin FinFamien yhteistä visiota lapsiomaistyyöstä.

Vanhemman tai muun läheisen psyykkinen sairastuminen vaikuttaa aina lapsen ja nuoren elämään. Lapsiomaaisilla ja nuorilla mielenterveysomaisilla on merkittävä hyvinvointia ja mielenterveyttä koskeva riski, ellei heidän tarpeitaan tunnisteta ajoissa.

Perheiden hyvinvointiin ja ongelmien ylisukupolviseen siirtymiseen voidaan vaikuttaa varhaisen puuttumisen keinoin tukemalla vanhemmuutta ja perheen vuorovaikutusta sekä tarjoamalla perheen lapsille ja nuorille heidän ikä- ja kehitystasonsa mukaisia tukitoimia.

Tukitoimet eivät nykyisellään toteudu riittävällä tasolla yhteiskunnan palveluissa. Lapsiomaaisia ja nuoria mielenterveysomaisia on lisäksi erityisen haastavaa tavoittaa tuen piiriin, koska he puhuvat vain harvoin oma-aloitteisesti perheen ongelmista ulkopuolisille. Taustalla on pelkoa leimautumisesta, ja toisinaan myös siitä, että perheen tilanteesta puhuminen johtaisi perheen hajoamiseen.

Mieletön Mahdollisuus-hankkeen tärkeänä tehtävänä on ollut rohkaista lapsia ja nuoria puhumaan huolistaan ja tuntemaan itsensä arvokkaiksi. Hankkeen

tuottama tieto ja välineet ovat kullannarvoisia sekä päättäjille että kaikille ammattilaisille, jotka kohtaavat lapsia ja nuoria työssään.

Mieletön Mahdollisuus -hankkeen viimeisen toimintavuoden toiminta kohdistettiin entistä vahvemmin lapsiomaisten tilannetta koskevaan vaikuttamistyöhön ja edunvalvontaan sekä konkreettisiin ohjeistuksiin siitä, kuinka lapsia ja nuoria kohtaava ammattilainen voi ottaa perheen tilanteen puheeksi.

Hanke toteutti keväällä ensimmäisen FinFamin nuorisokyselyn, jotta nuorten oma ääni kuuluisi vahvemmin toiminnassa. Vastauksia kyselyyn kertyi 300 kappaletta.

Kysely nosti vahvasti esiin palveluiden hajanaisuuden ja nuorten kokemukset ongelmiansa vähättelystä. Eniten nuoret toivoivat mahdollisuutta keskustella ammattilaisten kanssa, ja seuraavaksi tietoa ja vertaistukea. Päättäjiltä nuoret toivoivat todellisia tekoja pelkän puheen sijaan. Kyselyn vastaukset jaettiin jäsenyhdistyksille, jotka voivat kehittää toimintaansa nuorten tarpeisiin perustuen.

Hanke toteutti vuoden aikana uudenlaisia vaikuttamistyön tapahtumia. Maaliskuun alussa järjestettiin eduskunnan Pikkuparlamentissa lapsi- ja nuorisofoorumi, jonne kutsuttiin kokemusasiantuntijoita, nuoria, kansanedustajia ja ministereitä keskustelemaan yhdessä lapsiomaisten ja nuorten mielenterveysomaisten asiasta.

Tilaisuuden avasi perhe- ja peruspalveluministeri **Annika Saarikko**. Lisäksi FinFamin lapsi- ja nuorisofoorumissa käytyyn paneelikeskusteluun osallistui sosiaali- ja terveysministeri **Pirkko Mattila** sekä useita kansanedustajia eri puolueista. Kokemusasiantuntijat **Anna Håkans** ja **Janika Takkula** pitivät tilaisuudessa koskettavat puheenvuorot, jossa he kertoivat elämästään psyykkisesti sairastuneen vanhemman kanssa. Kansallisen lapsistrategian suuntaviivoista alusti projektipäällikkö **Marianne Heikkilä** ja professori emeritus **Jouni Välijärvi**.

Aivan uudenlaista, innovatiivista tapahtumayhteistyötä toteutettiin yhdessä Recovery-hankkeen kanssa indiemusiikkiin keskittyvillä Kesärauha-festivaaleilla 14.-15.6.2019. Festarikävijöitä kohdattiin jakamalla keltaisia ruusuja ja ottamalla valokuvia positiivisen mielenterveyden sanomaa korostavien kampanjaviestien kanssa. Kuvia jaettiin FinFamin somekanavissa sekä festariyleisön omilla IG-tileillä. Mukana kuvissa olivat

festariyleisön lisäksi mm. festareilla esiintyneet laulajat **Iisa, Rosita Luu** ja **Vesta**. Toiminta sai erinomaista näkyvyyttä ja palautetta.

Hanke on aiemmin tuottanut puheeksi ottamiseen liittyviä draamamateriaaleja koulujen ja varhaiskasvatuksen käyttöön. Materiaaleista saadun palautteen perusteella draamatyöskentely lisää lasten suvaitsevaisuutta ja puhuminen vaikeasta aiheesta helpottuu. Toimintavuonna 2019 draamamateriaalien markkinointia jatkettiin edelleen somessa ja suoraan päättävien virkamiesten ja poliitikkojen tapaamisissa.

Draamamateriaaleista pilotoitiin marraskuussa neljän tunnin koulutus Hämeenlinnan alueen peruskouluopettajille yhdessä Kanta-Hämeen FinFami-yhdistyksen kanssa. Palautteen mukaan koulutus lisäsi ymmärrystä kohderyhmästä ja antoi erittäin konkreettisia välineitä puheeksiottamiseen. Tavoitteena on tarjota koulutuksia FinFamin palveluna myös tulevaisuudessa.

Vaikuttamistyötä jatkettiin vahvasti erilaisten materiaalien tuottamisen ja somenäkyvyyden kautta. Vuonna 2018 tuotetusta, lapsiomaisten kokemusta kuvaavasta Jos suljet silmät -musiikkivideosta tehtiin 90 s ja 60 s versiot, joihin liitettiin tietoa lisäävät tekstiosiot.

Kuvat: Marika Finne

Kokemusasiantuntijat Janika Takkula ja Anna Håkans pitivät pysäyttävät puheenvuorot FinFamin lapsi- ja nuorisofoorumissa.

Lyhyet videot saatiin jakoon uusilla alustoilla, kuten Instagramissa, ja näin ne tavoittivat entistä laajemmin myös nuoria. Tulevaisuudessa videoille haetaan edelleen näkyvyyttä valtakunnallisen televisiomedian ja julkisten paikkojen videonäyttöjen kautta.

Lapsiomaistyön tarpeisiin tuotettiin oma poster, johon nostettiin tilastoja lapsiomaisiin liittyen sekä konkreettiset puheeksi ottamisen vaiheet psykososiaalisen työn ammattilaisille. Hanke tuotti myös lasten ja nuorten vaikuttamisviestintään soveltuvaa kuvamateriaalia koko FinFami-perheen käyttöön.

Hankkeen asiasisältö sai laajaa medianäkyvyyttä vuoden aikana valtakunnallisissa medioissa, mm. Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksen (18.11.2019) sekä Ilta-Sanomien 16.11.2019 käynnistyneen Kun nuoren mieli murtuu -juttusarjan myötä. Lisäksi hankkeen asiantuntija toimi aktiivisena keskustelijana ja aloitteentekijänä Twitterissä.

Hanke järjesti vaikuttavan #äläsuljesilmiäsi-kampanjan buustauksen sosiaalisessa mediassa Lapsen oikeuksien viikolla 18.–24.11.2019. Hankkeen toimesta julkaistiin viikon aikana päivittäin lapsiomaista ja nuoria hoivaajia koskevia kampanjaviestejä, joita jaettiin valtakunnallisesti alueyhdistysten ja somemarkkinoinnin kautta.

Tavoitteena oli entistä vahvemmin korostaa YK:n lasten oikeuksien sopimuksen velvoitetta turvata kaikkien lasten, myös lapsiomaisten, turvallinen kasvu ja kehitys. Kampanjaa varten luotu kampanjasivusto jää

osaksi FinFamin verkkosivuja lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien erityisillä sisällöillä. Kampanja toi runsaasti uusia seuraajia FinFamin somekanaville.

Lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien asiaa ja tukimenetelmiä esiteltiin kevään 2019 Psykiatripäivillä, syksyn valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä Tampereella sekä THL:n Hyvinvointiarenalla, johon osallistuttiin yhdessä Nuoret hoivaajat -verkoston kanssa. Verkostoyhteistyön ja erilaisten nuorten mielenterveyttä koskevien asiantuntijaryhmiin osallistumisen kautta lisättiin tietoa kohderyhmän erityistarpeista.

Kansainvälistä näkyvyyttä hanke sai EUFAMI:n ja FinFamin yhdessä järjestämässä eurooppalaisessa mielenterveysomais- ja perhekongressissa (Families and Carers at the Heart of Europe – Their Role in the Economy of Wellbeing), jossa hankkeen asiantuntija fasilitoi Lapsiomaisten ja nuoret hoivaajat -työpajan.

Valtakunnallisen FinFami-järjestöjen nuorisotyöntekijöistä koostuvan Tilantekijät-verkoston toimintaedellytyksiä vahvistettiin kuulemalla eri alueilla toimivien järjestöjen tarpeista ja erinomaisista toimintamalleista, jotka pyritään saamaan entistä tavoitettavammaksi tulevaisuudessa.

Hankkeen viimeisenä toimenpiteenä toteutettiin loppuarviointi. Palautteiden ja näkyvyyden lisääntymisen mukaan hanke oli onnistunut tavoitteissaan saada näkyvyyttä ja tukea lapsiomaistille, nuorille hoivaajille ja nuorille mielenterveysomaisille.

AGORA-PROJEKTIN MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET NUORET AIKUISET SAIVAT TAITEEN KAUTTA ÄÄNENSÄ KUULUVIIN

Vuoden aikana AGORA-projektissa tuettiin maahanmuuttajataustaisten nuorten ja heidän perheidensä hyvinvointia voimaannuttavan teatteritoiminnan, luovien työpajojen sekä verkostoitumisen avulla.

Tutkimusten mukaan pakolaisina Suomeen tulleet henkilöt kokevat paljon psyykkistä kuormittuneisuutta. Lisäksi uudessa kotimaassa kohdatut syrjinnän ja ulkopuolisuuden kokemukset vaikuttavat kielteisesti hyvinvointiin. Tämä koskee paitsi pakolaisina Suomeen tulleita, myös muita maahanmuuttajataustaisia ihmisiä ja perheitä.

AGORA-projektin (aikaisemmin TATE-projekti) tavoitteena oli vahvistaa tämän erityisen haavoittuvassa asemassa olevan omaisryhmän hyvinvointia ja osallisuuden kokemusta taiteen, teatterin ja vertaistuen keinoin. Toimintoihin pyrittiin tavoittamaan erityisesti nuoria aikuisia, jotka tutkimusten mukaan kokevat muita enemmän kuormittuneisuutta ja ulkopuolisuutta.

Projektin avulla vahvistettiin myös FinFamin jäsenyhdistysten osaamista esimerkiksi koulutusten ja materiaalien avulla, jotta niillä olisi paremmat valmiudet ottaa mukaan toimintaansa eritaustaisia omaisia.

Projekti käynnistettiin syksyllä 2017 ja se jatkuu alkuväaseen 2020.

VAIKUTTAVA OTHERNESS – MATKA TOISEEN YHTEISÖTEATTERIESITYS

Vuoden 2019 aikana AGORA-projektissa keskityttiin projektin päätuotoksen AGORA-teatteriryhmän yhteisöteatteriesityksen tuotantoprosessiin, markkinointiin ja toteutukseen. Esityksen markkinoinnin tueksi luotiin puhutteleva graafinen ilme, joka ilmensi ryhmän monikulttuurisuutta, nuorekkuutta ja katu-uskottavuutta.

Otherness – Matka toiseen -yhteisöteatteriesitys syntyi ryhmälähtöisesti devising-menetelmällä ja sen sisältö pohjautui osallistujien omiin kokemuksiin. Esitys tutki toiseutta ja toi esiin maahanmuuttajataustaisen henkilön kokemuksia sekä kohtaamisia tämän päivän Suomessa.

Esitys osoitti miltä suomalainen sauna, hiljaisuus ja talven pimeys näyttävät maahan muuttaneen silmin ja minkälaisia kohtaamisia erilaisten kulttuurien välillä syntyy. Lisäksi esityksessä pohdittiin, milloin muualta muuttanut pääsee osalliseksi suomalaiseen

yhteiskuntaan. Vai pääseekö ollenkaan?

Esitys oli ohjaaja **Petra Haapion** taiteellispedagoginen opinnäyte teatteriopettajan maisteriopintoihin Taideyliopiston teatterikorkeakouluun.

Viisi (5) Otherness – Matka toiseen -esitystä Helsingin Ylioppilasteatterilla olivat loppuunmyytyjä ja esitys herätti paljon kiinnostusta. Esitys sai yleisöltä runsaasti kiitosta vaikuttavuudestaan ja sen toivottiin tavoittavan erityisesti heitä, joille maahanmuuttajan todellisuus Suomessa on vieras.

Esityksen ammattimaisuudesta vaikutui myös elokuva- ja video-ohjaaja **André Demony**, joka tarjoutui dokumentoimaan teatteriesityksen ja tekemään minidokumentin esityksestä ja sen vaikutuksista näyttelijöiden elämään.

Keväällä teatteriesitys vieraili myös kolmella (3) FinFamin jäsenyhdistyksen paikkakunnalla, huhtikuussa Joensuussa Pohjois-Karjalan mielenterveysomaiset ry:n, toukokuussa Vaasassa FinFami Pohjanmaa ry:n ja Turussa Varsinais-Suomen mielenterveysomaiset - FinFami ry:n vieraana.

Lisäksi esitystä kohtaan herännyt kiinnostus ja teatteriryhmäläisten innostus poiki esitykselle kaksi lisäesitystä. Yksi Vantaan Hakunilassa Lehtikuusen koulun yhdeksäsluokkalaisille ja toinen Valli ry:n ja Selkokeskuksen järjestämässä Social Inclusion and Ageing

Migrants-seminaarissa lokakuussa. Yhteensä Otherness – Matka toiseen -esitys tavoitti yli 700 katsojaa.

TEATTERIRYHMÄSTÄ JA LUOVASTA TOIMINNASTA ITSEVARMUUTTA JA HYVINVOINTIA

Teatteriryhmän toiminta on ollut kauttaaltaan osallistujalähtöistä ja voimaantumiseen tähtäävää. Ryhmä toimi aktiivisesti ja intensiivisesti läpi vuoden. Teatteriryhmälle kertyi vuoden 2019 aikana jopa 36 tapaamiskertaa.

AGORA -teatteriryhmä koostui nuorista aikuisista, joita yhdistää maahanmuuttajatausta. Jäseniä oli yhteensä kahdeksan ja apuna esitysten käytännön järjestelyissä oli kaksi aktiivista vapaaehtoista. Monille esiintyjistä AGORA-teatteriryhmä oli ensimmäinen kosketus teatterin maailmaan.

Teatteriryhmän jäsenet avasivat teatteriesityksen työskentelyprosessia Agoradrama-blogissa, joka oli täysin osallistujalähtöinen viestintäkanava (lue lisää kohdassa Viestintä ja näkyvyys).

Palautteessaan teatteriryhmän jäsenet ovat tuoneet ilmi, että projektin myötä he ovat kokeneet voivansa vaikuttaa suomalaiseen yhteiskuntaan. Taiteen kautta he ovat oppineet uusia tapoja ilmaista itseään ja käsitellä menneisyyden kokemuksia.

Lisäksi vuonna 2019 AGORA-projektissa toteutettiin yhteistyökumppaneiden kanssa kaksi luovia menetelmiä hyödyntävää työpajaa, joihin osallistui yhteensä 14 maahanmuuttajataustaista henkilöä. Työpajat toteutettiin Helsingissä African Care ry:n naisten ryhmässä sekä Vantaalla R3 maahanmuuttajanuorten tuki ry:n tyttöjen ryhmässä.

Työpajojen aiheina oli mielenterveysomaisille tarjottu tuki ja mielen hyvinvoinnin tukeminen itsereflektion kautta. Menetelminä työpajoissa käytettiin liikettä, kehotietoisuutta, kuvataidetta ja runoutta. Teatteriryhmän jäsenet osallistuivat vapaaehtoisina työpajojen järjestämiseen.

TUKEA JÄSENYHDISTYKSILLE

AGORA-projektin yhtenä tavoitteena on vahvistaa FinFami-kentän edellytyksiä ottaa vastaan eri taustoista olevia omaisia. Vuoden aikana projektin asiantuntija vieraili jäsenyhdistyksissä yhdessä AGORA-teatteriryhmän kanssa.

Kiertueen tavoitteena oli toimia linkkinä paikallisten monikulttuuristen yhdistysten sekä FinFamin välillä ja lisätä FinFamin tunnettua alueen maahanmuuttajaryhmissä. Monikulttuuristen yhdistysten henkilöstöä ja asiakkaita kutsuttiin AGORA-teatteriryhmän esitykseen.

Lisäksi Varsinais-Suomen mielenterveysomaiset ry:n työntekijöille toteutettiin kolmituntinen koulutus-työpaja kulttuurisen moninaisuuden kohtaamisesta mielenterveysomaistyössä.

Loppuvuodesta projektissa keskityttiin tuottamaan materiaalia jäsenyhdistysten työn tueksi. Tekeillä olivat muun muassa selkokielineen versio Omaisen oppaasta ja yleisesite FinFamin toiminnasta sekä opas kulttuurisen moninaisuuden kohtaamiseen omaistyössä.

Tuotettavan materiaalin tavoitteena on saada maahanmuuttajataustaisia mielenterveysomaisia mukaan FinFamin toimintaan.

VIESTINTÄ JA NÄKYVYYS

Projektin pääasialliset viestintäkanavat ovat Facebook-sivusto, Instagram-tili sekä Agoradrama-blogi. Projektin toimintaan liittyvää sisältöä julkaistiin myös FinFamin yleisissä sosiaalisen median kanavissa.

Agoradrama on kaksikielinen blogi (suomi ja englanti), jonka teksti ja kuvat on teatteriryhmän tuottamia. Blogi seurasi ryhmän työskentelyä kohti omaa teatteriesitystä ja nosti esiin prosessin aikana nousseita oivalluksia. Blogijulkaisuja oli vuoden aikana yhteensä viisi (5) kpl.

Myös muihin some-kanaviin ladattiin aktiivisesti sisältöä. AGORAn Facebook-sivuilla on 235 ja Instagram-tilillä 133 seuraajaa. Otherness – Matka toiseen teatteriesityksestä Facebookiin luotu tapahtumasivu tavoitti 29 000 ihmistä. FinFamin Labyrintti-lehdessä julkaistiin kaksi kirjoitusta projektin toiminnasta.

Projekti sai näkyvyyttä myös muissa medioissa. Toukokuussa Turun Sanomat julkaisi teatteriarvion teatteriryhmän Otherness – Matka toiseen vierailuesityksestä Turun Ylioppilasteatterilla. AGORA-projektissa kehitettyjä hyviä käytäntöjä ja taiteen hyvinvointivaikutuksia esiteltiin myös FinFamin ja EUFAMIn järjestämässä omaiskongressissa syyskuussa.

Jäsenyhdistysten ja keskusliiton brändin monipuolistamiseksi projektissa tuotettiin loppuvuodesta valokuvamateriaalia, jossa esiintyy maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria.

Materiaali koostuu ammattikuvaaja Kaisu Joupin ottamasta 25 valokuvasta, joita jäsenyhdistykset voivat vapaasti käyttää omassa viestinnässään. Kuvien haluttiin viestivän sitä, että FinFamin toimintaan ovat tervetulleita kaikki omaiset taustasta riippumatta.

Kuvat: Kaisu Jouppi

RECOVERY-TOIMINTAORIENTAATIO MIELENTERVEYSPALVELUISSA

Vuoden aikana Recovery-toimintaorientaatio mielenterveyspalveluissa -osahankkeessa keskityttiin mielenterveysomaisten hyvinvointitutkimuksen toteuttamiseen, omaisten hyvinvointitarjotin-verkkopalvelun kehittämiseen sekä omaisen toipumisen määrittelyyn.

Recovery –toimintaorientaatio mielenterveyspalveluissa -hankkeen tavoitteena on vähentää mielen-terveyspalveluiden organisaatiokeskeisyyttä ja lisätä palveluiden asiakaslähtöisyyttä, saavutettavuutta ja vaikuttavuutta. Lisäksi sen avulla halutaan vaikuttaa asenteisiin ja hälventää mielenterveysongelmiin liittyvää stigmaa.

Recovery –toimintaorientaatio mielenterveyspalveluissa -hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja koordinoi Lapin yliopisto. Osahankkeita on seitsemän (7): FinFami, Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, Mielenterveyden keskusliitto, Terveystien ja hyvinvoinnin laitos (THL) sekä Etelä-Pohjanmaan, Pirkanmaan ja Lapin sairaanhoitopiirit.

Hankkeen toteutusaika on 1.4.2018-31.3.2021. Hankkeessa kehitetään recovery- eli toipumisorientaatioon perustuvia ratkaisuja mielenterveyspalveluihin. FinFamin osahankkeessa kehittämistyö pohjautuu omaisten kokemustietoon ja FinFami-kentällä aiemmin kehitettyihin toimintamalleihin.

Osahankkeessa on työskennellyt yksi kokopäiväinen asiantuntija, jonka tukena toimi kehittäjäryhmä, jossa on jäsenenä omaiskokemusasiantuntija, työntekijä neljästä FinFamin alueyhdistyksestä sekä mielenterveys- ja päihdetyön ammattilainen julkiselta sektorilta. Kehittäjäryhmä kokoontui vuoden aikana kuusi (6) kertaa.

MIELENTERVEYSOMAISTEN HYVINVOINTITUTKIMUS

Mielenterveysomaisten hyvinvointitutkimus selvitti omaisten hyvinvointia, omaisten osallisuuden kokemusta yleisesti sekä palveluosallisuutta sairastuneen läheisen hoidossa ja kuntoutuksessa, stigman kokemusta sekä työn ja omaisroolin yhteensovittamista.

Vuoden aikana laadittiin tutkimussuunnitelma ja kyselylomake sekä toteutettiin aineistonkeruu sähköisellä kyselyllä ajanjaksolla 3.9.-31.12.

Kyselyä markkinoitiin mm. Psykiatripäivillä 31.10.-1.11., Osallisuuden mahdollisuuksia-seminaarissa 11.12. Lapin yliopistolla sekä Rovaniemen Kansalais- talolla 12.12. yhdessä sekä FinFamin aluejärjestöjen, hankekumppaneiden ja muiden yhteistyökumppaneiden kautta.

Sosiaalisessa mediassa toteutettu markkinointikampanja näytti tutkimuspostaukset yli 70 000 käyttäjälle ja postaukset saivat lähes 9700 sitoutumista. Tieto tutkimuksesta omilla sometileillään jakoivat useat sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat; mm. seitsemän (7) sairaanhoitopiiriä.

Hyvinvointitutkimuksen markkinointi lisäsi tietoisuutta omaisille suunnattujen palveluiden olemassa olosta ja mahdollisuuksista löytää tukea oman hyvinvoinnin tueksi.

Kuva: Marika Finne

Jopa 25% vastanneista ei ollut aiemmin kuullut FinFamista. Tutkimusaineisto koostuu 799 omaisen vastauksista. Tutkimuksesta saadaan tietoa omaisille suunnatun tuen kehittämiseen ja omaisten palveluosallisuuden vahvistamiseen. Tutkimuksen tulokset kootaan finfami.fi/hyvinvointitutkimus -sivulle.

VERKKOPALVELUT OMAISTEN TUENSAANNIN EDISTÄJINÄ

Osahankkeessa tuotettavat verkkopalvelut; omaisten hyvinvointitarjotin, omaistesti ja ammattilaisten aineistopankki, tuovat omaisille tarjolla olevan tuen ja palvelut näkyväksi sekä omaisille että ammattilaisille.

Vuoden aikana keskityttiin omaisten hyvinvointitarjotin -verkkopalvelun rakentamiseen omaisilta kerätyn kokemustiedon ja toipumisorientaation mukaiseksi. Omaisten kokemustietoa kerättiin mm. Seinäjoella, Hämeenlinnassa ja Tampereella toteutetuissa työpajoissa, joissa saatiin esiin monipuolisesti eri tahoja sekä asioita (lähes 300 mainintaa), joista omaisille on ollut hyötyä ja tukea omaisena olemisen aikana.

Ammattilaisille keinoja omaisten tukemiseen tarjotulle aineistopankille luotiin sisällön raamit ja ensi-

vaiheessa aineistopankkiin laitettavat toimintamallit. Omaisten tilanteen tunnistamiseen ja avun pariin kannustamiseen tarkoitettun omaistestin osalta käytiin neuvotteluja testille alustan tarjoavan palveluntarjoajan kanssa.

OMAISEN TOIPUMINEN

Hankkeen yhtenä tavoitteena on recovery-orientaation käsitteellistäminen ja soveltaminen mielenterveyspalveluihin. Omaisten toipumista ja toipumisorientaatiota omaistyössä käsiteltiin mm. osahankkeen kehittäjäryhmässä sekä FinFamin työntekijäpäivillä.

Omaisen toipumisesta ja toipumisorientaatiosta omaistyössä kirjoitettiin kolumni Toipumisorientaatio omaistyössä (Labyrintti 2/19), artikkeli Toipumisorientaatio ja omaistyön käytännöt (Labyrintti 3/19) sekä artikkeli Toipumisorientaatio mielekkään elämän mahdollistajana (Rätinki 1/20, Pohjois.Karjala).

Toipumisorientaatio oli esillä myös FinFamin yhteistyössä Eufamin kanssa järjestämällä eurooppalaisilla omaispäivillä 19.-20.9. Molempina päivinä toteutettiin Families in Recovery -työpaja, jonka suunnittelussa ja toteutuksessa oli merkittävä rooli Mielenterveysomaiset Pirkanmaa – FinFamin omaiskokemusasiantuntij-

Kuva: Marika Finne

jalla ja työntekijällä. Päiville tuotettiin kahdesta toipumisorientaatioon perustuvasta omaistyön toimintamallista (The path to becoming an expert by experience ja The triangle model on counselling) englanninkieliset esitteet Mielenterveysomaiset Pirkanmaa – FinFamin kehittämien mallien pohjalta.

OMAISKOKEMUSASIAANTUNTIJOIDEN KÄYTTÄMINEN PALVELUIDEN KEHITTÄMISESSÄ

Vuoden aikana suunniteltiin omaiskokemusasiantuntijoiden käyttämistä palveluiden suunnittelussa edistäviä toimia yhdessä FinFamin valtakunnallisen kokemustoiminta-työryhmän kanssa. Kampanjan kohderyhmäksi valittiin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset, joiden tietoisuutta omaiskokemusasiantuntijoista pyritään lisäämään.

Kampanjaan tullaan tekemään esite, jota varten on vuoden aikana kerätty ammattilaisten ja opiskelijoiden kokemuksia omaiskokemusasiantuntijoiden kanssa toimimisen hyödyistä. Kampanja toteutetaan v. 2020.

Omaisten huomiointia palveluiden kehittämisessä edistää myös se, että hankkeen ohjausryhmässä on jäsenenä FinFamin omaiskokemusasiantuntija, joka piti myös puheenvuoron omaisen toipumisesta hankkeen järjestämässä Häpeästä Toivoon -seminaarissa 12.4. Rovaniemellä.

Muiden hanketoimijoiden kanssa suunniteltu Lapin alueelle koulutusta omaisten palveluosallisuuden lisäämisestä ja omaisten toipumista edistävien mallien käytöstä. Suunnittelussa on alusta lähtien ollut Lapin mielenterveysomaiset – FinFamin kokemusasiantuntija. Yhteistyössä FinFamin OMAVAPA-toiminnan kanssa on suunniteltu kokemusasiantuntijakoulutusta omaisille Lapin alueella.

STIGMAN VÄHENTÄMINEN

Kesällä toteutettiin stigman vähentämiseen pyrkinyt ruusukampanja Kesärauhaa-festareilla 14.-15.6. Turussa. Kampanja tehtiin yhdessä FinFamin lasten ja nuorten omaistyön sekä Varsinais-Suomen FinFamin vapaaehtoisten kanssa.

Festarikävijöille jaettiin keltaisia ruusuja ja heitä kuvattiin ”Jokainen on joskus vähän vinksallaan” ja ”Anna mielelle kesärauha” -kylttien kanssa, jonka jälkeen kuvia jaettiin kävijöiden omilla sometileillä sekä FinFamin somessa. Ruusujen lisäksi kampanjaan liittyi naamioteatteri Orkestar Stradan hahmot.

Kaikki vapaaehtoiset olivat itse kokemustaustaisia lapsiomaisia ja he kokivat kampanjoinnin erittäin antoisana, koska siinä pääsi tekemään itselle tärkeää asiaa eli hälventämään esteitä mielenterveysasioista puhumisen tieltä.

Kuva: Marika Finne

JÄSENYHDISTYSTEN KESKUSLIITTO

FinFamin toiminnan keskiössä on jäsenyhdistysten tukeminen, jota toteutetaan jäsenpalveluiden kautta. Jäsenyhdistyksiä tuettiin vuonna 2019 yleistoiminnan (AY) lisäksi hankkeiden ja kohdennettujen avustusten kautta.

Jäsenyhdistysten palveluissa painottui vuonna 2019 koulutukset ja verkostotilaisuudet, viestinnän ja hallinnon tukeminen sekä vapaaehtoistoiminnan rakenteiden kehittäminen. Jäsenyhdistysten hyödyksi tuotettiin materiaaleja ja menetelmiä.

Materiaalia tuotettiin hallinto-, edunvalvonta, vaikutamis- ja viestintätöihin. Viestintämateriaaleissa painottui sosiaalinen media. Osana henkilöstöstrategiaa tuotettiin menetelmiä ja valmiita materiaalipohjia henkilöstöhallintoon sekä jäsenpalveluna FinFamin Huipputyönantaja -podcastia hallinnon teemoista.

Koulutus- ja verkostotilaisuuksista ovat esimerkkeinä toimintokohtaisten koulutusten lisäksi omaisyhdis-

tysten toiminnasta vastaaville ja puheenjohtajille tarkoitettu johtajafoorumi, FinFami-kentän kokoava työntekijäpäivät, FinFamin Kokemustoimintapäivä ja Erätauko -mentorointi.

Keskusliitto on vuodesta 2015 alkaen tarjonnut jäsenyhdistyksille omana toimintonaan tukea hallinnon, talouden ja arvioinnin kehittämisessä. Toiminnan pääasiallisena tavoitteena on ollut parantaa hallinnon käytäntöjä ja osaamista jäsenyhdistyksissä sekä juurruttaa uusia toimintamalleja yhdistyshallinnon rakenteisiin.

Jäsentöimintojen kehittämisessä kuunnellaan aktiivisesti jäsenyhdistysten (18 kpl) tarpeita ja toiveita.

UNELMIEN TYÖPAIKKA – JÄRJESTÖ OMAISTEN ASIALLA

”Olemme vuonna 2020 houkutteleva työnantaja, jolle työhyvinvointi on tärkeä prioriteetti. Tarjoamme haasteellisen, kannustavan, tasa-arvoisen, hyvinvoivan, vastuullisen ja oppimista tukevan työpaikan. Innostumme yhteistyöstä ja kokeilusta. Työtä tehdään ja kehitetään hyvän johtamisen ja henkilöstöhallinnon kautta järjestelmällisesti ja omaislähtöisesti. Tavoitteemme ovat yhtenäisiä.”

Näihin sanoihin kiteytyy FinFamin henkilöstöstrategia, FinFami – Unelmien työpaikka ja järjestö omaisten asialla. Keskusliitossa strategiatyöstä vastaavat järjestö- ja henkilöstöasioiden asiantuntija sekä yhdistyshallinnon asiantuntija.

Vuonna 2019 jatkettiin henkilöstöstrategian teemojen käsittelyä FinFami-järjestössä. Toimintavuonna toteutettiin Huipputyönantaja -podcast sarjaa yhteistyössä Omaha-hankkeen kanssa. Podcastissa käsiteltiin mm. ajanhallinnan, tiimityön, luottamuksen ja motivaation teemoja järjestötyössä. Järjestöhallinnon ja työhyvinvoinnin teemoista kirjoitettiin myös FinFamin laatublogiin.

Osana strategiaa palkitaan vuosittain vuoden finfamilainen. Vuonna 2019 valintavuorossa oli valovoimainen työkaveri ja palkinnon sai toiminnanjohtaja **Elina Uusivuori** FinFami Satakunnasta. FinFami-järjestön toimijat saivat äänestää ehdokkaitaan kyseiseen kategoriaan ja vuoden finfamilainen valittiin järjestön yhteisillä työntekijäpäivillä Rovaniemellä.

FinFami osallistui Unelmien työpäivän keskusteluun sosiaalisessa mediassa, jossa nostettiin esiin se, että työhyvinvointiin tulee kiinnittää huomiota työn arjessa joka päivä. Työhyvinvointi on meidän jokaisen asia ja me kaikki voimme vaikuttaa siihen.

Jäsenyhdistyksille tuotettiin materiaaleja FinFamin laatukäsikirjaan ja materiaalien kokoamista kokonaisuuksiksi jatketaan vuonna 2020.

Kuva: Jaana Humalto

Vuoden finfamilainen on Elina Uusivuori FinFami Satakunnasta (toinen vas.). Mukana kuvassa myös FinFamin toiminnanjohtaja Pia Hytönen (vas.) ja asiantuntija Arto Bäckström sekä Salla Ristolainen FinFami Satakunnasta.

FINFAMIN TYÖNTEKIJÄT TEKEVÄT TYÖTÄ JÄSENYHDISTEN JA MIELENTERVEYSOMAISTEN HYVÄKSI

Keskusliitossa työskenteli vuonna 2019 yhteensä yhdeksän (9) palkattua työntekijää toiminnanjohtajan lisäksi. Työntekijöistä neljä (4) työskenteli yleisavustuksella rahoitetussa toiminnassa, kolme (3) kohdennetulla avustuksella avustettavassa AK-toiminnassa ja kolme (3) työntekijää projekteissa ja hankkeissa.

Henkilöstön tehtävänkuvat olivat yleistoinnassa (AY1) toiminnanjohtaja, kehittämisspäällikkö, asiantuntija (viestintä) ja asiantuntija (järjestö- ja henkilöstöasiat). AK-toiminnoissa työskentelivät: asiantuntija (aluetyö), asiantuntija (yhdistyshallinto, OMAHA-toiminta) ja asiantuntija (vapaaehtois- ja omaistoiminnan kehittäminen, OMAVAPA). Projekteissa työskentelivät: asiantuntija (Mieleton Mahdollisuus -projekti), asiantuntija (AGORA-projekti) ja asiantuntija (Recovery-toimintaorientaatio mielenterveyspalveluissa -hanke).

EDUSTAJAKOKOUKSET PÄÄTTIVÄT KESKUSLIITON SUURET LINJAUKSET

Ylintä päätösvaltaa suurissa linjauksissa käyttävät Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFamissa kevät- ja syysedustajakokoukset. Kevätedustajakokous järjestetään huhtikuun loppuun mennessä ja syysedustajakokous syys-marraskuun aikana. Kokouksissa linjauksista päättävät jäsenyhdistysten valtuuttamat edustajat.

FinFamin sääntömääräinen kevätedustajakokous järjestettiin lauantaina 27.4.2019 FinFamin tiloissa Helsingissä. Kokoukseen osallistui seitsemän (7) jäsenyhdistysten edustajaa valtakirjalla. Yhteensä kokouksessa oli läsnä yksitoista (11) osallistujaa. Kevätedustajakokous hyväksyi vuoden 2018 vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen sekä myönsi vastuuvapauden hallitukselle.

Sääntömääräinen syysedustajakokous järjestettiin keskusliiton tiloissa Helsingissä lauantaina 23.11.2019. Edustajia oli valtakirjalla kahdeksasta (8) jäsenyhdistyksestä. Yhteensä kokouksessa oli läsnä kymmenen (10) osallistujaa. Syysedustajakokouksessa valittiin vuoden 2020 hallituksen jäsenet. Kokouksessa vahvistettiin myös toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2020, tilintarkastajat vuodelle 2020 sekä päätettiin vuoden 2020 keskusliiton jäsenmaksuista.

HALLITUS JA TYÖVALIOKUNTA TUKIVAT KESKUSLIITOSSA TEHTÄVÄÄ TYÖTÄ

Hallitus valvoi vuoden aikana edustajakokouksen päättämiä linjauksia. Hallitukseen kuuluu puheenjohtajan ja sihteerin lisäksi kahdeksan varsinaista jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä.

Hallitus kokousti toimintavuoden 2019 aikana viisi (5) kertaa. Hallituksen puheenjohtajana toimi FinFami Pohjanmaa ry:n puheenjohtaja **Anita Ruutiainen** ja varapuheenjohtajana **Hannu Levaniemi** Pohjois-Karjalan mielenterveysomaiset – FinFamista. Hallituksen kokouksissa sihteerinä toimi toiminnanjohtaja Pia Hytönen. Kokouksissa valmisteltiin ja toteutettiin edustajakokouksen velvoittamia asioita.

Hallituksen työvaliokuntaan kuuluivat puheenjohtaja Anita Ruutiainen, varapuheenjohtaja Hannu Levaniemi ja hallituksen sihteeri toiminnanjohtaja Pia Hytönen.

TILAT

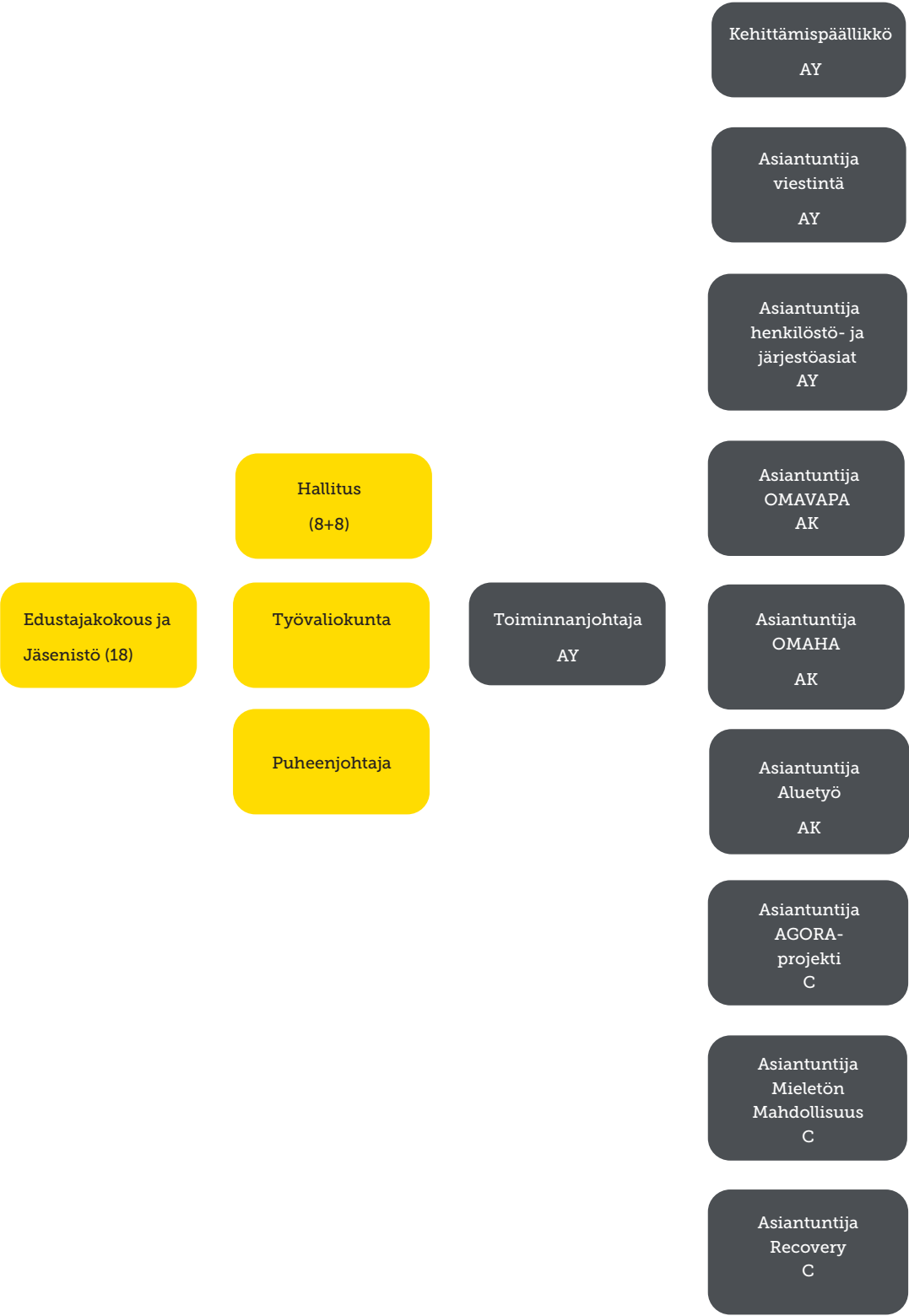
Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFami on toiminut vuodesta 2007 alkaen Helsingin seurakuntayhtymä-tä vuokratuissa tiloissa Helsingin Kruununhaassa osoitteessa Meritullinkatu 4 B 10, 00170 Helsinki. Keskusliitolla on käytössään 156 m2 toimistohuoneisto, johon kuuluu koulutustila. Lisäksi keskusliiton(OMAVAPA-toiminta) on vuokrannut toimistotilan Jyväskylässä osoitteessa Matarankatu 6 (huone B217), 40100 Jyväskylä. ESR-hankkeen erityisasiantuntijalla oli etätyöpiste Hämeenlinnassa.

HALLITUKSEN VARSINAISET JÄSENET JA HEIDÄN HENKILÖKOHTAISET VARAJÄSENET

Hallituksen puheenjohtaja on Anita Ruutiainen, FinFami Pohjanmaa ry - FinFami Österbotten rf ja varapuheenjohtajana Hannu Levaniemi, Pohjois-Karjalan mielenterveysomaiset - FinFami ry. Sihteerinä toimi FinFamin toiminnanjohtaja Pia Hytönen.

HALLITUKSEN JÄSENET	HENKILÖKOHTAISET VARAJÄSENET
Hotakainen, Susanna FinFami Etelä-Pohjanmaa ry.	Karhu, Aulikki FinFami Pohjanmaa ry. - FinFami Österbotten rf.
Levaniemi, Hannu Pohjois-Karjalan mielenterveysomaiset - FinFami ry.	Nordling, Marja
Pahalahti, Sirpa Varsinais - Suomen mielenterveysomaiset - FinFami ry.	Gustafsson, Veera FinFami Satakunta ry.
Saarinen, Tiina FinFami Uusimaa ry.	Suominen, Sauli FinFami Uusimaa ry.
Salonen, Juho Päijät-Hämeen mielenterveysomaiset – FinFami ry	Kallio, Wilhelmiina FinFami – Salon seudun mielenterveysomaiset ry
Sivonen, Tiina Keski-Suomen mielenterveysomaiset - FinFami ry.	Koponen, Inkeri Savon mielenterveysomaiset - FinFami ry.
Törmälehto, Soili Savon mielenterveysomaiset – FinFami ry	Bertlin, Virpi FinFami Pohjanmaa ry. - FinFami Österbotten rf.
Viikari, Birgit Mielenterveysomaiset Pirkanmaa - FinFami ry	Lehtinen, Klaus Mielenterveysomaiset Pirkanmaa - FinFami ry

KUVIO 1. KESKUSLIITON ORGANISAATIOKAAVIO VUONNA 2019

JÄSENYHDISTYKSET

Keskusliitto toimii mielenterveyskuntoutujien ja -potilaiden alueellisten omaisyhdistysten keskusjärjestönä ja tukee omalla toiminnallaan näiden yhdistysten tavoitteiden saavuttamista. Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFamin jäseniä ovat liiton 18 alueellista omaisyhdistystä.

KESKUSLIITON 18 JÄSENYHDISTYSTÄ:

Keski-Uudenmaan Sopimuskoti ry, Kerava perustettu 1983, liittynyt keskusliittoon 1991	Päijät-Hämeen mielenterveysomaiset – FinFami ry, Lahti perustettu 1993, liittynyt keskusliittoon 1993
Varsinais-Suomen mielenterveysomaiset – FinFami ry, Turku perustettu 1984, liittynyt keskusliittoon 1991	Keski-Suomen mielenterveysomaiset – FinFami ry, Jyväskylä perustettu 1993, liittynyt keskusliittoon 1995
Mielenterveysomaiset Pirkanmaa – FinFami ry, Tampere perustettu 1988, liittynyt keskusliittoon 1991	Svenska Österbottens anhängförening SÖAF rf perustettu 1996, liittynyt keskusliittoon 2009
FinFami – Uusimaa ry , Helsinki perustettu 1988, liittynyt keskusliittoon 1994	FinFami – Kanta-Hämeen mielenterveysomaiset ry, Hämeenlinna, perustettu 1997, liittynyt keskusliittoon 1997
Pohjois-Karjalan mielenterveysomaiset – FinFami ry, Joensuu perustettu 1988, liittynyt keskusliittoon 1991	Itä-Uudenmaan sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry, Porvoo perustettu 2000, liittynyt keskusliittoon 2006
Mielen ry, Tampere perustettu 1991, liittynyt keskusliittoon 1996	FinFami Etelä-Pohjanmaa ry, Seinäjoki perustettu 2001, liittynyt keskusliittoon 2001
FinFami Pohjanmaa ry - FinFami Österbotten rf, Vaasa ja Kokkola perustettu 1991, liittynyt keskusliittoon 1991	FinFami – Salon seudun mielenterveysomaiset ry, Salo perustettu 2003, liittynyt keskusliittoon 2003
Savon mielenterveysomaiset – FinFami ry, Kuopio ja Mikkeli perustettu 1992, liittynyt keskusliittoon 1992	FinFami Satakunta ry, Pori perustettu 2009, liittynyt keskusliittoon 2009
FinFami -Mielenterveysomaiset Etelä-Karjala ry, Lappeenranta perustettu 2016, liittynyt keskusliittoon 2016	Lapin mielenterveysomaiset – FinFami ry, Rovaniemi, perustettu 2018, liittynyt keskusliittoon 2018

KESKUSLIITON YHTEYSTIEDOT

Toiminnanjohtaja
Pia Hytönen
p. 040 776 5911
pia.hytonen@finfami.fi

Asiantuntija, viestintä
Marika Finne
p. 045 844 0135
marika.finne@finfami.fi

Asiantuntija,
järjestö- ja henkilöstöasiat
Jaana Humalto
p. 050 464 2739
jaana.humalto@finfami.fi

Asiantuntija,
OMAHA-hanke
Arto Bäckström
p. 045 642 8510
arto.backstrom@finfami.fi

Asiantuntija,
aluetö
Erkka Öörni
p. 045 844 0150
erkka.oorni@finfami.fi

Asiantuntija, Vapaaehtois- ja
omaistoiminnan kehittäminen
Vaula Ollonen
p. 0400 274 624
vaula.ollonen@finfami.fi

Asiantuntija, Mielelön
Mahdollisuus -projekti
Sanni Sihvola
p. 045 184 7009
sanni.sihvola@finfami.fi

Asiantuntija,
AGORA-projekti
Laura Ranki
p.045 119 2533
laura.ranki@finfami.fi

Erityisasiantuntija, Recovery-
mielenterveyspalveluissa -hanke
Minna Kallunki
p. 045 800 4903
minna.kallunki@finfami.fi

Kehittämispäällikkö
Karoliina Beckman
(perhevapaalla)

